

Četvrtak, 13. novembar 2008.

Svedok Kosta Novaković

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili sudu

Početak u 9:02 h

Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite sedite.

SUDIJA ORIE: Dobro jutro svima. Gospodine sekretare, molim vas da najavite predmet.

sekretar: Dobro jutro, časni Sude. Dobro jutro svima u sudnici. Ovo je *Predmet IT-06-90-T Tužilac protiv Ante Gotovine i ostalih.*

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine sekretare. Vidim da su i gospodin Hedaraly i gospodin Russo prisutni. Gospodine Hedaraly, da li ste ovde zbog svedoka broj 3 i fotopanela?

TUŽILAC HEDARALY: Ne, časni Sude, ovde sam zbog ispitivanja.

SUDIJA ORIE: Ne, ja to nisam znao, ali vi ste svakako ovde, tako da ćemo možda naći trenutak i iskoristiti vaše prisustvo da raspravimo o ovoj stvari. Obaveštavam strane u postupku da je danas ceremonija polaganja zakletve u 13.30 časova, tako da moramo da završimo ranije. Razumeo sam da je ceremonija polaganja zakletve u ovoj sudnici, što znači da ćemo možda morati da završimo i pre 13.29 časova, kako bi sudnica bila spremna za ceremoniju polaganja zakletve. Dakle, gospodine Hedaraly, da li ste spremni da pozovete sledećeg svedoka?

TUŽILAC HEDARALY: Da, časni Sude. Tužilaštvo želi da pozove svedoka broj 40, gospodina Kostu Novakovića.

(Pretno veće se savetuje)

SUDIJA ORIE: Pretresno veće je svesno da se Odbrana Gotovine protivi da se usvoji u spis, da samo kažem ukratko, mapa i opis koji je dao ovaj svedok o tome kako se operacija Oluja vojno razvijala. Gospodine Hedaraly, pozivam vas da istražite sa ovim svedokom izvore njegovog znanja i kako je to saznao. Onda ćemo mi, posle toga, odlučiti da li su ova dva dokumenta primerena da budu usvojena udokaze ili da li treba Pretresno veće da uradi određenu rekonstrukciju pre nego sam svedok.

TUŽILAC HEDARALY: To je u redu, časni Sude. Samo jedan komentar na prigovor. Tužilaštvo smatra da je malo čudno da Odbrana Gotovine stvara mape iz njihovog tima za suđenje; dok se na mape koje daje svedok ulaže prigovor. Istražiću ovu stvar sa svedokom.

SUDIJA ORIE: Da. Naravno, možda i vaš tim može da pripremi mape takođe, zar ne? Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ako samo mogu da prokomentarišem?

SUDIJA ORIE: Svedok je došao.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Biću kratak.

SUDIJA ORIE: Radije bih prvo rekao...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Onda ću vam dati priliku da završite.

(svedok je pristupio sudu)

SUDIJA ORIE: Dobro jutro, gospodine Novakoviću.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Dobro jutro.

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, pre nego što date izjavu u ovom Sudu, Pravilnik o postupku i dokazima traži od vas da date svečanu izjavu da ćete govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine. Tekst vam je sada dostavljen Pozivam vas da date svečanu izjavu.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, cijelu istinu i ništa osim istine.

svedok: Kosta Novaković

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Novakoviću. Molim vas, sedite. Gospodine Novakoviću, pre nego što počnemo sa vašim ispitivanjem, postoji jedna stvar o kojoj smo upravo raspravljali i koja zahteva još 30 sekundi da se reši, pa ako biste imali malo strpljenja. Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Samo da razjasnim naš stav, časni Sude, naravno da nemamo problema sa tim da Tužilaštvo daje mape. Ipak, istakao bih da Tužilaštvo nikada nije propustilo priliku

kada smo mi davali mapu, da traži osnovne dokumente iz kojih smo sastavljali mape, i mislim da nam Tužilaštvo nije do sada dozvolilo da kažemo da jedan od naših ljudi misli da se ovako dogodilo, i da prema tome mi možemo da damo mapu na usvajanje u spis. Slično tome, jedino što tražimo jeste da se ispita kako ovaj svedok zna to, na osnovu čega; i ako zna i ako ima osnove za to, onda naravno...

SUDIJA ORIE: Mislim da ste vi shvatili da je to upravo ono što je Pretresno veće tražilo od gospodina Hedaralyja da učini.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Hedaraly, molim vas nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, prvo će vas ispitivati gospodin Hedaraly, a gospodin Hedaraly zastupa Tužilaštvo.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC HEDARALY

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dobro jutro. Možete li molim vas da kažete vaše puno ime za zapisnik?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja sam Novaković Kosta.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I za zapisnik, možete li molim vas takođe da kažete datum i mesto vašeg rođenja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: 6. decembar 1949. godine, selo Bijeljina, opština Benkovac.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine sekretare, ako mogu da vas zamolim da stavite na ekran dokument broj 6026 po Pravilu 65 ter.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, da li se sećate da ste dali izjavu kancelariji Tužilaštva u februaru i aprilu 2001. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, sjećam se.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li je to izjava koju sada vidimo na ekranu; i ako se spustimo na dno strane, da li je to vaš potpis?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je moj potpis.

TUŽILAC HEDARALY: Ako sad mogu da dobijem broj 6027 po Pravilu 65 ter na ekran, molim.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, da li se sećate da ste dali još jednu izjavu kancelariji Tužilaštva u martu 2007. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, sjećam se.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li je to izjava koju sada vidimo na ekranu, sa vašim potpisom na dnu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je takođe moj potpis.

TUŽILAC HEDARALY: I konačno, ako mogu da dobijem dokument broj 6028 pa Pravilu 65 ter.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hteo bih da vam postavim isto pitanje. Da li se sećate da ste dali dodatnu izjavu svedoka kancelariji Tužilaštva prošlog meseca, 2. i 3. oktobra 2006. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I da li je to izjava koju sada vidimo na ekranu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, to je ta izjava.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, ako mogu da dam štampanu kopiju izjave svedoku na njegovom jeziku?

SUDIJA ORIE: Molim vas, učinite to.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam, gospodine Predesedavajući.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ako možemo – prvo, dozvolite mi da vas pitam: Da li ste imali priliku da pregledate ove tri izjave pre današnjeg dana?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa da, to ste mi pokazali u Tužilaštvu.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da pređemo na treću izjavu, to je u tabulatoru broj 3.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Ako možete da idete na pasus 12, treća rečenica...

TUŽILAC HEDARALY: Sačekacu da se pojavi na ekranu za sudije. To je strana 3 dokumenta koji se sada nalazi na ekranu .

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Treća rečenica u pasusu 12 kaže: "Ovo osoblje..." pričali smo o osoblju u kasarni *Senjak*, "...da li je obuhvatalo borce." Možete li da razjasnite da li ste smatrali da li je ovo osoblje imalo borce ili nije imalo borce?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tačno je da nije bilo boraca među tim ljudima.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: U kasarni *Senjak*?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, u kasarni *Senjak*.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: U pasusu broj 13, takođe ste primetili problem sa prevodom. Prvi red u pasusu 13 u engleskoj verziji govori o skladištu u južnoj kasarni; a u BHS prevodu se navodi severna kasarna. Možete li reći Sudu šta je tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tačno je da treba pisati u južnoj, to je očito tehnička greška.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Osim ovih ispravki, da li ove tri izjave koje ste pregledali predstavljaju tačno ono što ste rekli kancelariji Tužilaštva tokom ovih razgovora?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja mislim da odražavaju.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A da li je sadržaj ovih izjava koje ste pregledali i koje ste potpisali tačan, na osnovu onoga što vi znate i čega se sećate?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Smatram da je korektan.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I ako bi vam danas postavili ista pitanja koja su vas pitali tokom tih intervjuua, da li biste dali iste odgovore?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa uglavnom iste.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku, želim da dokumenta broj 6026 po Pravilu 65 ter, broj 6027 po Pravilu 65 ter i 6028 po Pravilu 65 ter budu usvojeni u dokazne predmete po Pravilu 92 ter.

SUDIJA ORIE: Razumem da nema prigovora na usvajanje izjava po Pravilu 92 ter. Gospodine sekretare, broj 6026?

sekretar: Časni Sude, broj 6026 postaje dokazni predmet Tužilaštva P1092; broj 6027 postaje dokazni predmet Tužilaštva P1093; i 6028 postaje dokazni predmet Tužilaštva P1094.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmeti Tužilaštva od broja P1092 do P1094 uključujući i njega su usvojeni u dokaze. Molim vas nastavite, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Mogu li takođe da ponudim na usvajanje u dokaze dokument broj 6030 po Pravilu 65 ter, a to je dodatak izjavi iz 2008. godine - fotografija Knina koju je svedok obeležio tokom intervjuja iz oktobra 2008. godine.

SUDIJA ORIE: Razumeo sam da ima prigovora protiv nekih drugih dodataka ali ne i protiv ovog. Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, ovo postaje dokazni predmet Tužilaštva P1095.

SUDIJA ORIE: P1095 je usvojen u dokaze. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam. Gospodine sekretare, možemo li da dobijemo broj 6029 po Pravilu 65 ter na ekranu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ovo što će se pojaviti na ekranu je mapa koju ste vi dostavili kancelariji Tužilaštva marta 2007. godine sa nekoliko lokacija... hrvatske vojske i trupa vojske Republike Srpske Krajine. Mogu li da vas pitam: Koje ste izvore koristili – pre svega, da vas pitam: Da li ste sami pripremili ovu mapu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, ja sam lično radio ovu kartu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Koje ste izvore koristili da biste uneli informacije koje nalazimo na ovoj mapi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Želim najprije reći da sam ja ovu kartu radio za potrebe jedne moje knjige koju ja radim već 10 godina, koja oslikava srpsko-hrvatske odnose, i ovu kartu sam radio na više, koristeći više metoda. Prije svega, koristio sam izvore iz Srpske vojske Krajine, kada sam govorio, kada sam locirao jedinice Srpske vojske Krajine, što se može ovde videti, naznačeno je to crvenom bojom. A što se tiče jedinica Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane, koristio sam takođe više izvora. Jedan od glavnih izvora je bila knjiga generala Janka Bobetka „Sve moje bitke“. Koristio sam izvore generala Špegelja, koristio sam izvore jednog gospodina Barića koji je pisao doktorsku disertaciju iz ove problematike. Još neke hrvatske izvore, štampu, pa i neke obaveštajne izvore koji su mi bili na raspolaganju. A takođe sam koristio izvore i za 5. muslimanski korpus, što sam ovde označio zelenom bojom. Isto tako izvore koje sam napomenuo. Znači, najmanje desetak izvora.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da dobijemo dokument broj 4685 po Pravilu 65 ter, to je tekst koji, po vašoj izjavi, odgovara mapi.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li je i ovo pripremano koristeći se izvorima koje ste sad opisali?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, apsolutno, tu sam se koristio istim metodama.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, u ovom trenutku, molio bih da se dokumenti 6029 i 4685 po Pravilu 65 uvrste u spis.

SUDIJA ORIE: Da. Prvo bih postavio neka dodatna pitanja vezana za ovu temu. Gospodine Novakoviću, rekli ste da ste koristili mnogo izvora. Da li su neki od ovih izvora bili protivrečni drugim izvorima?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Pa uglavnom i ne. Zbog toga što su izvori vezani za Srpsku vojsku Krajine meni bili dosta poznati, tu sam komunicirao sa puno ljudi koji su bili odgovorni u ovim jedinicama, komandantima. A imao sam lično saznanje pošto sam bio član Glavnog štaba. Što se tiče hrvatskih izvora, takođe sam komunicirao, odnosno konsultovao više literature, i gotovo svi ovi pokazatelji su bili na... bilo u knjigama, bilo u štampi, bilo u drugim dokumentima. Al' mislim da je osnov knjiga gospodina Bobetka, tamo je sve nacrtano. I može se sledom knjige pratiti kompletne jedinice. Mislim da je bitnije ovde je li ovo tačan pokazatelj ili odakle sam dobio.

SUDIJA ORIE: Da. Ovo Pretresno veće nije pročitalo knjigu gospodina Bobetka. Da li ima tamo – očigledno, oslonili ste se na ovu knjigu kao istinito objašnjenje onoga što se desilo. Da li ste ikada našli nešto u toj knjizi za šta ste rekli: „Pa, ovo je u suprotnosti sa drugim izvorima.“ Jer sam vas konkretno pitao da li je bilo nekih suprotnosti negde, i vi ste rekli, „Pa, uglavnom ne.“ Ali možete li da nam date neki primer gde su ti izvori bili protivrečni jedan drugom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Časni Sude, to postoji kad se tiče nekih političkih i drugih stavova. A kad se tiče stavova vezanih za jedinice, tu uglavnom nema protivrečja, jer su jedinice korektno navedene. I na koncu, iz drugih izvora, obaveštajnih i drugih, zna se koje su jedinice bile. Kao što su Hrvati znali koje mi imamo jedinice, i mi smo znali koje oni imaju jedinice, i sastave, manje više dosta se dobro poznavalo.

SUDIJA ORIE: Da. Ali ne radi se samo o postojanju jedinica, nego i o tome gde su one bile raspoređene, i, donekle, kako su se kretale. Ali, opet, vi ste rekli: „A kad se tiče stavova vezanih za jedinice, tu uglavnom nema protivrečja.“ Možete li da nam date primer gde ste nailazili na te retke suprotnosti?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Pa rekao sam, proturečja su samo mogla biti u vezi drugih pitanja političkih i nekih pitanja koji nisu te prirode vojne, čisto vojničke prirode. Jer ja nisam ulazio toliko u ta protivrečja koliko sam kad sam pravio ovaj materijal za potrebe knjige, onda je meni

bilo dovoljno, ti pokazatelji, gde se zaista i logički vidjelo i to se stručno može zaključiti sa kojim taktičkim, operativnim, i kako se to vojnički zovu pravci, koja je jedinica mogla dejstvovati, i koja je jedinica bila na kom pravcu.

SUDIJA ORIE: Da. Ali ste rekli u vašem prethodnom odgovoru: „A kad se tiče stavova vezanih za jedinice,“ dakle to nije vezano za političke stavove, „tu uglavnom nema protivrečja.“ I sa vama istražujem da li ste ikada našli protivrečnosti, jer želim da znam šta ste radili kada naidete na takvu protivrečnost?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: A onda sam ja, časni Sude, konsultovao i druge izvore. Na različite načine sam proveravao, jer bili su mi dostupni i neki drugi izvori, preko ljudi koji se bave tom problematikom. Ali mi nije to bila prevashodna orijentacija kada sam radio ovaj materijal. Ja sam tu napravio jedan okvirni odnos, koji najvećim dijelom oslikava situaciju kakva je bila - odnos snaga i jedinice koje su uključene bile na te pravce napada i naše jedinice na pravcu odbrane.

SUDIJA ORIE: Da. To možda nije bila vaša primarna briga, ali može da bude briga Pretresnog veća. Možete li da nam date neki primer takve protivrečnosti, kada ste rekli da ste morali da dalje konsultujete druge izvore, kada ste morali da uporedite vaše izvore na razne načine. Da li možete da nam date primer kada ste morali da uradite to?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja se sad ne mogu trenutno sjetiti, ali ja moram reći da sam ja, znači, upoređivao sve izvore od gospodina Bobetka najpre kao osnovni izvor, pa gospodina Špegelja, gospodina Barića, i mnoge druge. I u koliko su mi se ti izvori iz nekoliko pokazatelja poklopili, onda sam ja smatrao da je to tačno. A i bilo je logike. S tim što to i nije bila moja prvashodna orijentacija, ja sam se bavio sasvim drugim poslom.

SUDIJA ORIE: Da, razumem to, da je vaš fokus dok ste pisali knjigu bio drugačiji od fokusa ovog Pretresnog veća koji mi imamo dok slušamo vaše svedočenje. Da li ste spremili listu vaših izvora? Da li imate kompletnu listu? Jer ne znam da ste imali neke fusnote u vašoj knjizi; ali ako jeste, verujem da su napravljene reference ka vašim izvorima. Da li imate listu tih izvora? Pošto se vaše reference odnose na opšte?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Da, časni Sude, problem je što ja nisam tu knjigu objavio. Mada ja imam, ja imam i taj CD. Knjiga je sada u pripremi, ja imam negdje između 90 i 100 knjiga, i imam nekoliko stotina fusnota u knjizi. Ja imam CD, ako je Sud zainteresovan, ja sam raspoložen da, ovaj, pokažem.

SUDIJA ORIE: Da, ne mislim na ceo rukopis, već se pre svega fokusiram na izvore. Da li imate neku posebnu datoteku u kojoj ste naveli sve izvore koje ste koristili?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Da, časni Sude, imam spisak, jedno poglavlje koje se zove *Literatura* i tu su navedene sve knjige i dokumenti koje sam koristio.

SUDIJA ORIE: Da. Da li imate taj CD sa vama, ovde u Hagu? Da li možete da nam ga obezbedite u kratkom roku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja mislim da ima.

SUDIJA ORIE: Hvala vam. Gospodine Hedaraly, poslednje što ste učinili je da ste ponudili dva dokumenta na uvrštavanje u spis. Mogu li da čujem ima li nekih prigovora ili da li ima nekih daljih zahteva?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude. Tražimo da vidimo materijale svedoka ako ih ima ovde, prvenstveno zbog toga jer se moj prigovor odnosio na to da ovaj svedok nema očigledno lično saznanje o stvarima koje je stavio na mapu; a izvori, za sada, na osnovu kojih je sastavljena mapa su mi i dalje nejasni. Osim na pozivanje na jednu ili dve knjige, spomenuću da, koliko ja znam, konkretni autori koje je on spomenuo nisu bili uključeni i operaciju Oluja. Gospodin Bobetko se do tada već penzionisao. Tako da bih želeo da proverim izvore kako bih unakrsno ispitao svedoka, ako bude potrebno, i takođe ulažio prigovor na usvajanje u spis, ako bude potrebno, ukoliko je to samo rekapitulacija drugih materijala. I konačno, naš prigovor, kako bi Pretresno veće razumelo, naš prigovor se takođe odnosi na ono što se nalazi na samoj mapi. Iz tog razloga, ž hoću da saznam odakle je on prikupio informacije.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Samo ukratko, razumem ove brige i biću više nego srećan da Odbrana dobije priliku da istraži izvore, ali da to ne treba da bude prepreka uvrštavanja u spis ovog dokumenta. To će ići na težinu samog dokumenta. I jednom kada dobije izvore, gospodin Mišetić ima pravo da vrši unakrsno ispitivanje svedoka na osnovu izvora, ali osnova koja je bila prigovor nije odgovarajući prigovor u ovoj fazi, jer je svedok to pripremio i rekao nam je koja je osnova. Sada, ako se gospodin Mišetić ne slaže sa tom osnovom, to postaje pitanje težine, i on može da postavi pitanje o tome, ali to se ne odnosi na prihvatljivost ove mape u spis u ovom momentu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, moj stav je da mi još uvek ne znamo osnove, jer ne znamo koje su fusnote. Što se tiče knjige, spomenuo je, mislim, 10 izvora, od kojih je ja mislim identifikovao dva, možda tri, po imenu. Tako da ne znamo koje su osnove, i povrh toga, ako je to samo rekapitulacija materijala iz drugih izvora...

SUDIJA ORIE: Da, naravno. Očigledno je da su izvori pomešani, uključujući i ono što je sam uočio kao i druge izvore, na koje upućuje. Dozvolite mi trenutak.

(Pretrsko veće se savetuje)

(Pretrsko veće i Sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, dva dokumenta koje ste podneli na usvajanje u spis, a to su mapa i opis, biće obeleženi za identifikaciju u ovom trenutku. Istovremeno, gospodine Novakoviću, uz pomoć Službe za žrtve i svedoke, pozivamo vas da date vaš CD i možda da zapišete koje su relevantne datoteke na vašem CD-u, kako bi ili ceo CD ili makar delovi koji sadrže listu vaših izvora bili kopirani, kako bi bili dostupni stranama kako bi mogli da se odrede prema izvorima koje ste koristili. Zbog toga, veoma praktično pitanje: Da li imate taj CD sa vama u ovoj zgradi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Da, imam, da.

SUDIJA ORIE: Dakle, tokom prve pauze, da li biste hteli da nam ga predate? Verujem da će stranke da poštuju autorska prava ovog svedoka, tako da, i ako bude dao tekst, to je ograničeno u svrhu ovog suđenja, i naravno, proizvod tog rada, koji, rekao bih, zaslužuje da bude zaštićen ako ga dostavi strankama u ograničene svrhe. Onda će Služba za žrtve i svedoke da, tokom prve pauze, stupi u kontakt sa vama, i ako možete da im zapišete koje su relevantne datoteke na CD-u. Vi znate da mi sada ne tražimo da imamo pristup onome što ste pisali, već smo uglavnom zainteresovani da znamo koje ste izvore koristili dok ste pravili mapu i dokument, raspored snaga Srpske Krajine neposredno pre hrvatske agresije, kako ste vi to naslovili. Da li ste voljni da nam pomognete na ovaj način?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Svakako. Ako dozvolite, ja bih samo dodao nešto. Možda nisam bio dovoljno eksplicitan kad sam ja govorio da je meni poznato, pošto znam ovaj raspored naših snaga. S obzirom na funkciju u Glavnom štabu, pomoćnika komandanta Glavnog štaba, iako nisam bio zadužen za operativnu oblast, nego za informisanje, verska, pravna i druga pitanja, meni su, takođe, kao članu Glavnog štaba, bili poznati rasporedi hrvatskih jedinica. Ne samo raspored, nego i naziv jedinica. Jer su to operativni i ostali organi obaveštajni, imali te podatke. I tu nije bilo nikakvih tajni. Ja sam kroz knjige samo to proverio. I tu nije bilo odstupanja od tih pokazatelja koji su postojali.

SUDIJA ORIE: Da. Kažete, da ste u svom svojstvu kao pomoćnik komandanta imali obaveštajne podatke iz jedinica suprotne strane u sukobu. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: *(Nema interpretacije)*

SUDIJA ORIE: Da. Hvala vam na ovom pojašnjenju. Pozivam vas da saradujete sa Službom za žrtve i svedoke tako da, konačno, relevantne datoteke budu kopirane i stavljene u ruke sekretara, koji će onda to učiniti dostupno strankama. Gospodine Hedaraly, molim vas nastavite. Prvo treba da im dodelimo brojeve. Prvo mapa, gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, broj 6029 po Pravilu 65 ter postaje dokazni predmet Tužilaštva P1096, označen za identifikaciju, a broj 4685 po Pravilu 65 ter postaje dokazni predmet Tužilaštva P1097, takođe označen za identifikaciju.

SUDIJA ORIE: Ono će zadržati taj status za sada. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, mogu li da pročitam kratki rezime svedočenje svedoka koji se nalazi u tri izjave koje su usvojene u spis?

SUDIJA ORIE: Da, možete.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam. Kosta Novaković je bio član Jugoslovenske narodne armije a zatim oficir u Glavnom štabu armije Republike Srpske Krajine, SVK. Pre i za vreme operacije Oluja, on je bio potparol SVK-a sa sedištem u Kninu, i pomoćnik generala Mrkšića zadužen za informisanje, verska i pravna pitanja. On je bio i glavni oficir za vezu između SVK-a, hrvatskih vlasti i međunarodne zajednice. Gospodin Novaković je bio stacioniran u Kninu u periodu od četiri godine, između 1991. i avgusta 1995. godine, i često je posećivao vojne jedinice SVK-a na liniji fronta. Njegov položaj mu je omogućio da stekne detaljno znanje o lokaciji i sastavu SVK snaga i vojnih objekata na teritoriji bivše Republike Srpske Krajine. Njegov položaj mu je takođe omogućio da stekne detaljno znanje o upotrebi konkretnih zgrada i lokacija u Kninu, i o broju vojnika SVK u gradu pre i za vreme operacije Oluja. Na primer, početkom avgusta 1995. godine, u severnim kasarnama je bilo smešteno ukupno oko 30 vojnika, koji su bili u ambulanti, kuhinji i tehničkoj radionici. Gospodin Novaković takođe je bio prisutan na sastanku rukovodstva RSK-a, uveče 4. avgusta 1995. godine, kada je odlučeno da civilno stanovništvo treba da bude prebačeno u bezbednija područja na RSK teritoriji. Ovim završavam ovaj rezime, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Hedaraly. Primetio sam da ste razvili tačnu brzinu govora, tako da su i prevodioci i zapisničari u mogućnosti da vas prate, što oni veoma cene. Ne „vivace“ samo „moderate.“ Da, molim vas, nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Bolje ikad nego nikad, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, dozvolite mi da vam postavim nekoliko pitanja vezano za vaše izjave. Upravo ste čuli u sažetku da sam rekao da ste bili pomoćnik generala Mrkšića. Možete li da razjasnite Sudu da li ste bili pomoćnik komandanta ili zamenik komandanta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je velika razlika, zamenik komandanta je načelnik štaba koji u određenim momentima ima ingerencije komandanta. Pomoćnik komandanta je zadužen samo za određenu oblast, i on je pomoćnik, znači, to mu daje i sam naziv, nema ingerencije u toj oblasti. Ja sam bio, konkretno, pomoćnik komandanta za informisanje, vjerska pitanja, pravne poslove i odnose sa međunarodnim organizacijama. U tom smislu sam često bio i potparol Srpske vojske Krajine, a u jednom periodu sam bio i šef delegacije Srpske vojske Krajine na pregovorima u inostranstvu ili na teritoriju bivše Jugoslavije. I normalno, iz te pozicije nisam imao ingerencije komandovanja sa jedinicama. Ja sam imao neke moje potčinjene sastave, to su prije svega: Dom Srpske vojske Krajine, biblioteka, press centri, redakcija lista Vojske Krajine, u jednom kratkom periodu bio je i vojni orkestar. To svakako nisu bili borbeni sastavi.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam. Hteo bih da se pozovem na vašu prvu izjavu, dokazni predmet Tužilaštva P1092. Na strani 11 te izjave u engleskoj verziji, u celom drugom pasusu, rekli ste – ja ću vam to pročitati, pa ću vam postaviti nekoliko pitanja o tome. Tu stoji: "Želim da razjasnim da nije postojao plan za evakuaciju stanovništva na nivou Republike Srpske Krajine; međutim, planovi su pravljani na nivou opština i sela, isključivo za potrebe zaštite stanovništva i njihovog premeštanja na bezbednija područja unutar Republike Srpske Krajine. Nikada nisu postojali planovi za napuštanje Republike Srpske Krajine." Sad prvo želim da vam pokažem dokazni predmet Odbrane D255, to je dokument od 29. jula 1995. godine, i sada će se pojaviti na ekranu ispred vas. Prvo ću da se osvrnem da početak dokumenta gde stoji: „Republika Srpska Krajina, republički štab civilne zaštite.“ Prvo, molim vas da kažete Sudu, ukratko, šta je to civilna zaštita i šta su bila njena zaduženja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Civilna zaštita u Republici Srpskoj Krajini bila je u sastavu ministarstva odbrane Republike Srpske Krajine. Kao jedan segment tog ministarstva, i civilnu zaštitu kao vid organizovane zaštite ljudi, imali su sve, tačno, vojske na prostorima bivše Jugoslavije i kad je bila zajednička država. Znači, njen cilj je upravo zaštita stanovništva. Odnosno svrha i razlog postojanja civilne zaštite je zaštita stanovništva, iz različitih načina ugrožavanja, bilo da su elementarna nepogoda, bilo ratna situacija ili ne znam šta sve još može biti.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam.

TUŽILAC HEDARALY: Ako sad možemo da pređemo na dno strane u BHS verziji, i na stranu 2 u engleskoj verziji.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Vidite da je autor ovoga osoba po imenu Duško Babić, kao načelnik. Možete li reći Sudu ko je bio gospodin Babić i koja je bila njegova uloga u civilnoj zaštiti?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, ovde vidim i potpis i prepoznajem taj potpis. To je jedan godpodin koji je bio oficir, mislim bio pukovnik ili potpukovnik tada, i on je bio pomoćnik ministra odbrane, a ujedno načelnik za civilnu zaštitu u sklopu tog ministarstva. I upravo civilna zaštita je bila pod njegovom ingerencijom.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da se vratimo na prvu stranu u engleskoj verziji.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, pod brojem 2, stoji: "Uspostaviti neprekidno dežurstvo, i osoblje treba da preduzme akcije naročito za sledeće: sklanjanje, evakuaciju i zbrinjavanje." Pre nego što vam postavim sledeće pitanje, dozvolite mi da pređem na sledeći dokument, to je dokazni predmet Odbrane D256, i on će se uskoro pojaviti na ekranu. Videćete da je to takođe dokument gospodina Babića iz civilne zaštite, ovog puta od 2. avgusta 1995. godine.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, dokument koji smo videli na ekranima, izgleda da postoji naslovna strana na kojoj stoji „Fusnota 37,“ koja, jer je to dokument na tri strane, pitam se za šta je ta fusnota.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim, ako znate, da dolazi iz hrvatske vlade koja je sačinila taj dokument. To je studija hrvatske vlade koja je dostavljena kancelariji Tužilaštva, i onda postoje fusnote za njega. Dakle, ovo su dokumenta koja se odnose na širi dokument.

SUDIJA ORIE: Da. Možda za ovaj dokument, onda je potpuno nepotrebno da mu se doda fusnota ako nemamo original. Dakle, možda možemo da imamo dokument na dve strane u engleskoj verziji, radije nego dokument na tri strane.

TUŽILAC HEDARALY: To je bio dokazni predmet Odbrane, tako da smo koristili isti dokument, radije nego da smo unosili različitu verziju.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mi smo ga dali na usvajanje u spis, ali to je dokazni predmet kancelarije Tužilaštva. Svi oni su sa njihove liste po Pravilu 65 ter, i svi oni imaju fusnote – svi dokumenti imaju stranu sa fusnotom, tako da...

SUDIJA ORIE: Sad znam šta je to, i neću da se saplićem o to.

TUŽILAC HEDARALY: Mi ćemo izbaciti prvu stranu, časni Sude, ako se Odbrana slaže. To je dokazni predmet Odbrane, tako da moram da zatražim njihovu dozvolu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Nemam prigovor, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, dokument ispred vas, pre nego što sam prekinuo ispitivanje, je od 2. avgusta, iz civilne zaštite; i ovde opet vidimo pod 1 sklanjanje; pod 2, evakuaciju; i pod 3, zbrinjavanje. Možete li sada, molim vas, da objasnite Sudu šta je civilno stanovništvo trebalo da uradi u slučaju vanredne situacije ili napada, i počnimo od prve tačke, u smislu sklanjanja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Oprostite, ako mogu samo prokomentarisati ova dva dokumenta? Da li je dozvoljeno, časni Sude?

SUDIJA ORIE: Nije problem da date komentar, ali vas pozivam da prvo date odgovor na ovo pitanje koje vam je postavio gospodin Hedaraly. Ako postoji nešto što biste želeli da dodate, molim vas učinite to.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Hteo sam reći da ovaj dokument sledi iza ovog prvoga, i on traži izveštaj po onim pitanjima iz prvog dokumenta. Znači, on traži da proveri kako je obavljeno sklanjanje, kako je planirana evakuacija, sklanjanje i zbrinjavanje. Prva, praktično radnja, u slučaju ugrožavanja stanovništva, konkretno kod bombardovanja, znači prva je radnja, što znači, bitno je da se stanovništvo čim prije skloni u postojeće objekte, skloništa. Novije zgrade su imale takve, zvali su, tamo smo ih mi zvali atomska skloništa, dok starije zgrade nisu imale. Pa su se ljudi sklanjali u podrum, u neke tamo pomoćne prostorije, i tačno se znalo, na tih stotinjak metara ko iz koje zgrade će ići u koju zgradu, u koji prostor. Znači, bitno je da se u prvom momentu ljudi sklone od tog neposrednog napada. I to je tih 10, 20 ili stotinjak metara.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: U redu.. To je što se tiče prve tačke - sklanjanja. Sada, šta je sa pitanjem evakuacije. Šta je civilno stanovništvo trebalo da uradi u vanrednoj situaciji ili u slučaju napada?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Evakuacija je znači druga faza, druga radnja. Civilna zaštita trebala je napraviti planove, vidi se ovde sa materijalnim obezbeđenjem, sa ekipama, za prihvat, razmeštaj, i da se organizuje pomeranje ljudi sa ugrožene teritorije. Ali svakako, ne previše daleko. To može biti pet, 10, 15 kilometara. Mislim da je tako i bilo u planovima.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A 1995. godine, da li ste videli neke konkretne planove koje je pripremila civilna zaštita?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja zaista nisam imao ingerencije i nisam imao priliku da gledam te planove, a pouzdano sam znao da postoje. Još sam blisko komunicirao sa ljudima koji su odgovorni, konkretno sa Babićem, sa mnogim drugim ljudima. I znam da su oni radili na planovima, ja nisam imao razloga da im ne vjerujem. A i znao sam da su po propisima dužni da imaju te planove.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem dokazni predmet Odbrane D253 koji predstavlja plan evakuacije opštine Benkovac, a to je opština u kojoj ste vi rođeni. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Uskoro će se pojaviti na ekranu. Vi imate kopiju toga u tabulatoru 4 – među dokumentima koji su pred vama, ako želite da se oslonite na kopiju na papiru.

TUŽILAC HEDARALY: Ako bismo, gospodine sekretare, mogli da pređemo na stranu 2 ovog dokumenta, to je šema, tako da možemo da koristimo samo BHS verziju.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, prvo da vas pitam: Sela na ovoj šemi, da li su ona prikazana približno u skladu sa svojim geografskim položajem, u odnosu jedna na druge? Pod tim mislim, na primer, Zagrad i Rastević, da li su oni zapadno od Benkovaca, i tako dalje?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, to je tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li je onda u redu reći da je na ovoj šemi linija fronta na zapadu i jugu ove... ove šeme?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je takođe tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Na levom delu ove šeme koju vidimo na strani dva dokaznog predmeta Odbrane D253, ima jedna zaobljena linija koja ide od vrha, i iznad nje stoji rimski broj I. Da li znate šta taj broj predstavlja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To verovatno predstavlja ovu grupu sela koja je praktično uz liniju fronta, i koja je najbliža liniji fronta.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Slično, pri sredini strane na vrhu, vidimo još jednu zaobljenu liniju koja je obeležena sa rimskim brojem II. Šta to označava?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je jedna druga grupa sela koja su udaljenija od fronta, od ove prve linije, možda 10, 15, možda i 20 kilometara.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I, najzad vidimo i rimski broj III, tačno ispod linije na kojoj stoji rimski broj II. Da li to predstavlja grupu sela koja su još više udaljena?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da. Iz ovoga se zaključuje da su to treća grupa sela na relativno sigurnosnoj zoni, udaljena su znači i od prve i od druge zone, a samim tim i od linije fronta, možda i 30 kilometara, i više.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, mogu li da pitam na temelju čega ovaj svedok zna šta znače ovi brojevi na dokumentu.

SUDIJA ORIE: Možete da pitate svedoka, gospodine Hedarylly.

TUŽILAC HEDARALY: Naravno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li znate... pa, gospodine Novakoviću, kako znate šta predstavljaju ovi brojevi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa to se vrlo lako zna, vidi iz ove šeme. A pošto sam imao prilike da vidim od Tužioca i ove pokazatelje, ove preglede, ja sam mogao zaključiti šta znači jedna, druga i treća linija. Jer pod prvom linijom su navedena sva ova sela, koja ovde, ne znam: Islam, Kašić, Smiljčić, Veljane, Biljane, Kakma, Ceranje, i tako dalje, i to su znači sela koja su neposredno uz liniju borbenog dodira. I vidi se u ovoj drugoj grupi, koja su sela koja su udaljenija, znači ona su i praktično i stavljena u tu drugu, drugu cjelinu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Još jednom, u odnosu na temelj, ako možemo da istražimo...

TUŽILAC HEDARALY: Mislim, kako idemo kroz dokumente, svedok će ovo da razjasni u ostatku dokumenta, i to sam nameravao da uradim.

SUDIJA ORIE: Da. Postoje dve stvari: Objasniti dokument i ispitati izvor znanja zašto bi neki dokument uopšte trebalo da bude objašnjen tako kako ga svedok objašnjava. Možda razumete suštinu ovoga, ali to ne mora da znači da znate šta je bilo na umu onih koji su crtali ove linije...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislio sam što se tiče ovih linija, da li je bio lično uključen u stvari ovog tipa, kako bi znao.

SUDIJA ORIE: *(preklapanje govornika)*...da.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je odgovor bio jasan, da nije bio uključen u konkretne detalje, on je imao opšte razumevanje, i sada pokazujem primer da vidim da li se to poklapa sa njegovim opštim razumevanjem...

SUDIJA ORIE: Da. Mogli bismo da pitamo: "Ako niste bili uključeni u crtanje linija, onda ste mogli, kao građanin, može se desiti da ste ih tako dobili," ili šta god. Ako možete molim vas da ispitajte, koliko god je moguće, odakle to znanje ovom svedoku.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, vaše znanje o ovim koracima ili fazama koje vidimo na planu evakuacije o kojoj smo pričali, odakle vama to znanje da su te faze postojale?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa znate, ja sam završio Vojnu akademiju, završio sam specijalizaciju na visokoj političkoj vojnoj školi, i završio sam doktorat iz vojnih nauka. I meni su ova pitanja, i ne ova, nego i dosta drugih pitanja, poznata. Ova šema, ovako relativno prosta šema je vrlo praktično napravljena. I obično, može se, i laik zaključiti šta ona znači. To jednostavno, čovek koji je to radio, ili ne znam, grupa ljudi, oni su svrstali ta sela iz opštine Benkovac u te neke tri cjeline, u tri grupe. I tačno se vidi, prva grupa sela su sela koja su na liniji fronta, maltene uz samu liniju. Druga grupa sela su od te prve grupe, prema unutrašnjosti, možda nekih 10, 15 kilometara. I treća grupa, prema unutrašnjosti još možda za nekih pet do osam kilometara, ka nekom prostoru, teritoriji, koji nije bio u zoni borbenih dejstava. Praktično, nije bio u dometu artiljerijskih i drugih oružja.

TUŽILAC HEDARALY: Ako sad možemo da predemo na sledeću stranu u ovom dokumentu, stranu 3, i za ovo možemo istovremeno da imamo i prevod.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Vidite da na vrhu ovog dokumenta stoji „Prva faza evakuacije.“ Možete li reći Sudu šta predstavlja ova strana?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Na ovoj stranici su upravo prikazana sva ona sela koja su tamo označena sa onim rimskim brojem I, sa onom linijom. I ta prva grupa, u stvari, stavljeni su u prvu fazu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Što je i logično, oni su...

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Izvinite, nisam hteo da vas prekinem. Ljudi iz ovih sela u prvoj fazi treba da idu u slučaju napada u Benkovac, Bijeljino, Kistanje. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je tačno. Sem Kistanja, sva ova sela su u opštini Benkovac.

TUŽILAC HEDARALY: Ako sad možemo da predemo na stranu 7 ovog dokaznog predmeta na BHS verziji i, mislim, na stranu 9 u engleskoj verziji.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Sada imamo sličnu šemu, ali izgleda da su to sela iz druge faze. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, to je tačno, i to je baš iz one grupe gdje smo bili vidjeli rimski broj II, onu liniju.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I sad vidimo da ljudi treba da idu u sela: Bijeljina, Dobropoljci, Bruška, Biovčino selo i Parčići. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tačno, i sem Biovčina sva druga sela su takođe u opštini Benkovac, a Biovčino selo pripada opštini Knin.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Malo kasnije ću vas pitati da pokažete Sudu gde su ta sela. Samo sad da prođemo brzo kroz treću fazu.

TUŽILAC HEDARALY: To je na strani 11 u BHS verziji; strana 14 u engleskoj verziji.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Sad vidimo da ovi ljudi iz faze tri treba da idu, opet, u: Bijeljina, Parčice, Kistanje i Biovčino selo. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vas pitam, sva ova sela u koja ljudi treba da idu, uopšteno govoreći, gde se ona nalaze u odnosu na grad Benkovac?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ta sela se nalaze u odnosu na grad Benkovac sjeveroistočno 20 do 25, 30 kilometara. A to znači, relativno od linije fronta, skoro 40 kilometara, možda nije baš tačno, ali je u tome poenta.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da se vratimo na drugu stranu u dokumentu, na šemu koju smo videli, približnu mapu sa svim selima koja se nalaze na njoj.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I možemo videti na ovome neka od sela u koja su ljudi trebalo da idu, kao što su: Parčići, Bijeljina, Dobropoljci, Bruška, svi su locirani na desnoj strani ove šeme, na gornjoj polovini. Da li vidite to na šemi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Primećujem.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Ako malo pomerimo ka gore, možemo da vidimo da postoji strelica za Kistanje koja ide na desno, i strelica ka gore, B. Selo.

TUŽILAC HEDARALY: Časni Sude, Tužilaštvo pretpostavlja da je to Biovčino Selo.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li je Kistanje u tom pravcu na istoku ove mape, severoistoku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da. To je, vidi se da je to dodato, ova dva, to su, da, to je tačno Biovčino Selo i Kistanje, to je ovako neko nestručno dodao. Zbog toga, vidjeli ste u onom tabelarnom pregledu da su ta dva sela navedena, a nema ih ovde na šemi. A to je tačno, odgovara stvarnosti, ova šema.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, možete li da ponovite, jer zapisničari nisu uspjeli da uhvate. Tužilaštvo misli da je B. Selo šta?

TUŽILAC HEDARALY: Biovčino Selo.

SUDIJA ORIE: Biovčino. Našli smo gde se nalazi na mapi?

TUŽILAC HEDARALY: Ono je na... ima strelica sa desne... ima strelica ka desno koja vodi ka Kistanju i strelica koja ide ka severu, B. Selo.

SUDIJA ORIE: Da, vidim to.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, Kistanje i Biovčino Selo, mislim da ste rekli, ali da budemo sigurni, oni se ne nalaze u opštini Benkovac. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Oni se, časnici Sude, nalaze u opštini Knin. I to je, Biovčino Selo je rubno selo između opštine Benkovac i Knina.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Sva druga sela koja vidimo na šemi se nalaze u opštini Benkovac. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Takođe vidite, na ovoj šemi, postoji isprekidana linija koja počinje desno od rimskog broja II koja počinje da se savija i zahvata ta sela. Da li znate šta ta zakrivljena, isprekidana linija predstavlja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Nisam siguran, ali logički je to prostor koji je van zone borbenih dejstava, van dometa artiljerijskih i drugih oruđa. To bi znači trebalo biti nekakvo sigurno područje. Jer tu se nalazi, baš u sredini, moje mesto, Bijeljina.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Na osnovu vašeg znanja, kao pomoćnika komandanta, da li su druge opštine imale planove slične ovom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Apsolutno, svi su morali imati takve planove, takve ili slične, vidite ovo je ovako nekakav jednostavan plan, neko je imao bolje neko lošije, ali, svi su imali planove, koji su obuhvatali, svaka opština za sebe, svoj nivo, i planovi su rađeni isključivo na nivou opština.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A koliko dugo su ljudi, koji su išli u ova bezbednija mesta, koliko dugo je trebalo da ostanu tamo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa to je sad relativan pojam, ali svakako ne dugo. Evo konkretno, recimo da je 4. avgusta uslijedila intervencija međunarodne zajednice ili na neki drugi način, stanovništvo bi se vrlo brzo vratilo tamo odakle je i otišlo. Kao što su se i prije, u toku

nekakvih dešavanja ljudi vraćali. Znači svakako, stanovništvo nije išlo u evakuaciju da bi ostalo tamo i da bi išlo negde dalje, nego da bi se vratilo u svoje selo, i svoje mjesto.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Prema vašem znanju, da li je neki od ovih planova, da li je neka od ovih opština planirala odlazak stanovništva za stalno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, apsolutno ne.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I opet, prema vašem znanju, da li je neki od ovih planova predviđao da stanovništvo napusti teritoriju Republike Srpske Krajine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nijedan plan nije bio takav.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam, gospodine Novakoviću. Hteo bih da promenim temu i da razgovaramo o 4. avgustu, o napadu koji se desio. Možete li ukratko reći Sudu šta se desilo 4. avgusta, najranije čega se sećate tog jutra, i koja su bila vaša lična zapažanja tog jutra, 4. avgusta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa ja sam 4. avgusta u 4 možda i 15 ujutru dobio informacije i od oficira za vezu, da hitno dođem u komandu - da ima poruku iz komande UNPROFOR-a iz UNPA zone, znači, tamo je bila komanda sektora Jug. Pošto je bilo jutro, ja sam se brzo obukao, možda sam za 10 minuta bio u komandi. Oficir za vezu, to je bio jedan civil, gospodin, koji je bio za vezu između Glavnog štaba i ujedno iz vlade sa komandom UNPROFOR-a sektor Jug ujedno i sa komandom UNPROFOR-a u Zagrebu. I on je rekao da sigurno će nas napasti Hrvatska vojska u 5.00 časova. To su bile i naše procjene, bilo je raznih informacija, dezinformacija, svi su plasirali dobronamerne i nedobronamerne, al' sad da se ne zadržim oko toga. Ja sam pozvao mog kolegu, koji je bio dežurni oficir u Glavnom štabu, i da mu kažem da obavesti komande korpusa, starešine koje su stanovale tamo u Kninu, ili kod svojih kuća. A prije svega da pozove komandanta Mrkšića da dođe u Štab. Mislim da je on sve tako obavio kako smo mi, kako se dogovorilo. A ja sam pak vidio i razmišljao da, gde ću da ja radim pošto je moja kancelarija bila u Domu vojske, gde nema nikakve zaštite, samo one providne ploče, znači nema, nema krova. U tome svemu tačno u 5.00 časova otpočela je jedna žestoka artiljerijska kanonada, ja bih rekao, ovako, iz svih vrsta oružja. Ja mislim da je bilo u plotunima, i da je dejstvo bilo iz više *barrel* raketa, artiljerijskih topova 130 milimetara, topova haubica, kako se već zovu, 155 milimetara, 120 milimetara, odnosno 122, moguće čak iz jednog dijela, i iz tenkova. Ja sam se sa svojim kolegom u prvih 2-3 minuta, ne baš puno, sklonili smo se ispod stepeništa, a kasnije smo ušli u jednu kancelariju, koja je bila relativno zaštićena.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: I da ne dužim, mogao bih pouzdano reći da sam brojao, je li...

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Izvinite. Prvo da vas pitam: Šta ste brojali?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Kažem da sam imao priliku da brojim, ja mislim da je prvih pola sata na sam grad Knin palo više od 500 različitih projektila raznog kalibra.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da vas pitam: U toku jutra i tog dana, kada je počeo napad, kakva je bila atmosfera u gradu ili u Domu vojske, ili na bilo kojoj lokaciji na kojoj ste bili?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Moram vam reći da na početku kod mene u domu nije bilo baš puno ljudi, bilo svega dvojica, trojica, pa su poslje počeli dolaziti. U toku dana, stalno je neko dolazio i neko odlazio. Pošto je Glavni štab bio neposredno uz komandu, odnosno moje mjesto u Domu vojske bilo neposredno uz Glavni štab. Ja sam u toku dana, možda desetak, možda i dvadeset puta bio tamo, prolazio sam kroz taj prostor, tih pedesetak metara do zgrade kod komandanta general Mrkšića. I često smo se čuli telefonom, a u mojoj kancelariji bilo je nekad pet, nekad 10 i 15 ljudi. I stalno sam dobijao različite informacije. Ne znam koliko mogu ići u širinu, ja samo mogu napraviti nekakav prijesek, pa vi ako imate pitanja. Uglavnom, u toku dana, oko 10.00 sati, ja sam imao sa mojim saradnicima sastanak sa predstavnicima UNPROFOR-a. Komandant general Alan Forand, njegov šef za civilne poslove, mislim da se zvao Al- Alfi Hussein, gospodin, naravno, Roberts, i možda je bilo još desetak oficira.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li ste primili neke izveštaje koja područja su napadnuta ili šta su bile mete, bilo u Kninu ili u Republici Srpskoj Krajini uopšte?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, imali smo podatke preko komandanta, preko drugih ljudi koji su dolazili, koji su donosili informacije. Imali smo informacije da su sva veća naseljena mjesta kada granatirana, bombardovana, i sva sela. I moram reći da su više naseljena mjesta granatirana nego što su vršena dejstva po jedinicama koja su bila u neposrednom borbenom dodiru sa hrvatskim snagama. I zbog toga se i bio stekao jedan utisak o nekim velikim, ogromnim gubicima. I već u prvim tim časovima ljudi su počeli da paniče, neki su već i odlazili. Zapravo, ja vidim iz moje grupe ljudi, koji su bili sa mnom u press centru, da neki već nisu bili, nisu bili došli. Dan kasnije sam iz nekih saznanja vidio da nisu ni ostajali dugo u Kninu nego su već polako počeli izlaziti. Recimo, konkretno znam da je opština, stanovništvo opštine Obrovac već oko 8.00 sati ujutru je, pomjerilo se, i tako dalje, sad da ne idem u tu širinu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: ... dozvolite mi da se prebacim na popodne 4. avgusta, i razgovarali smo o nekim planovima evakuacije, na primer o planu za Benkovac, pre nekoliko minuta. Hteo bih da vam pokažem dokazni predmet Odbrane D137, to je konkretna odluka koju je doneo Vrhovni savet odbrane, koju je potpisao predsednik Martić - da se evakuiše civilno stanovništvo. Pojaviće se na ekranu za nekoliko sekundi. Pre svega, hteo bih da vas pitam, da li vam je poznat ovaj dokument?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, izuzetno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A zašto vam je poznat ovaj dokument?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja sam na neki način radio, ja sam autor ovog dokumenta.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Možete li nam reći pod kojim okolnostima ste napravili ovaj dokument – u stvari, pre nego što vas to pitam – izvinjavam se – na vrhu stoji rukom napisan broj, radi se o uruđbenom broju, pretpostavljam. Da li je to vaš rukopis?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je moj rukopis, da.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da se vratim na pitanje koje sam hteo da vam postavim. Šta su – možete li na reći okolnosti pod kojima ste napisali ovaj dokument?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, to očito se vidi da je taj dokument nastao negdje u popodnevnim časovima, posle 16.00 časova. Možda samo prethodno da dodam, da smo mi znači prethodno imali sastanak sa komandom UNPROFOR-a. Oni su obećali da će intervenisati preko sjedišta UNPROFOR-a u Zagrebu, da se ne gađaju civilni ciljevi. Dalje, mi u tom periodu, također, smo imali kontakte sa našim jedinicama, i sve tu negdje do tih popodnevni časova, jer sam ja, konkretno negde oko 12.00, oko 14.00 časova, imao jedan intervju koji sam uspeo iz kancelarije ostvariti sa *Radio televizijom Beograd*, odnosno, sa *Radiom Beograd*. Takođe sam imao informaciju, mi smo tad relativno dobro stajali. Relativno dobro, u smislu nisu se pomerale linije fronta. Ali već u ovom periodu, i to piše gore, u preambuli ovog dokumenta, došlo je do ugrožavanja određenih prostora, tu prije svega došlo je do pomeranja naše jedinice koja se nalazila na sinjsko-vrličkom pravcu. Tamo je bila naša 1. laka brigada, vrlička. I s druge strane, bila je ugrožena naša jedinica koja se nalazila na zapadnom dijelu na Velebitu, na Malom Alanu. Tamo su bili dijelovi 4. obrovačke lake brigade i 7. dalmatinskog korpusa, i 7. motorizovane brigade iz 15. ličkog korpusa.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vas vratim na dokazni predmet Odbrane D137, to je odluka, i rekli ste da ste je vi pisali. Da li je to bilo na vašu inicijativu, ili je neko od vas tražio da to pripremite?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Upravo sam došao do tog pitanja. Znači, mene je negde oko 16.40, 16.30 časova pozvao general Mrkšić. Pitao me je šta radim, da ja to sad ne preporučam, i rekao: "Daj ti dođi da se dogovorimo, da vidimo zapravo, moramo vidjeti šta ćemo sa stanovništvom, jer je stanovništvo ugroženo. Kod mene u kancelariji je predsednik Martić, tu je general Lončar, načelnik Štaba, tu je... još je rekao jedan od ministara, ja sad ne mogu sjetiti se ko je bio, al' dolazio je ministar Kovačević koji je ministar informisanja, i gradonačelnik Knina." I treba da vidimo šta ćemo dalje raditi. I ja sam bio u kancelariji, znači, za dva-tri minuta. Kad sam došao u kancelariju kod Mrkšića, generala, tu su bili ovi ljudi koje sam ja pomenuo. I onda je Mrkšić ukratko izneo situaciju. Doslovno je rekao: „Predsjednik Marić je razgovarao sa premijerom Babićem koji se nalazi u Beogradu. Babić, kao što znamo, bio je na sastanku sa ambasadorom SAD, gospodinom Peter Galbraithom. I mislim da Hrvatska neće stati.“ Sledeći, predsjednik Martić je razgovarao sa Beogradom i sa Palama, ja pretpostavljam,

nije se izjasnio, a pretpostavljam sa Miloševićem i sa Karadžićem. Sad ja to pretpostavljam, a vjerovatno je tako tačno. Konsultovao sam ministra odbrane i ministra unutrašnjih poslova, jer su oni pored predsjednika Martića i pored komandanta nač... članovi znači Vrhovnog saveta odbrane. I kaže: "Mi smo odlučili da trebamo evakuisat stanovništvo iz Dalmacije, znači to su opštine: Knin, Benkovac, Obrovac, Drniš, i iz opštine Gračac u Lici." E zbog čega, to nisam završio ovu priču, zato što je postojala opasnost da se praktično, prekog Malog Alana presječe taj put, koji je jedini put koji vodi ka unutrašnjosti, put preko Otrića, preko Gračaca. Znači Dalmacija, i stanovništvo i vojska bili bi u jednom okruženju. Sada ne bih htio da zloupotrebjavam vreme, ako bude trebalo mogu kasnije objasniti, a mi znamo kako su srpske jedinice i srpsko stanovništvo završavali kad su bili u okruženju. I da se sad vratim na samu odluku, meni je rečeno, meni je rečeno da ja... dobio sam znači da se stanovništvo treba iseliti u... odnosno preseliti, da se razmesti u Otrić, i Srb... preko Otrića zapravo, Srb, Lapac, i da ja napišem takvu odluku. Nisu mi puno objašnjavali, ali su rekli takođe da vidim ja sa komandom UNPROFOR-a pošto je to moj sektor posla, da vidim s njima mogu li se oni angažovati. I ja sam otišao u susednu kancelariju, napravio sam ovu odluku, tu sam ja vidite koliko, to je negde od 16.45 do 17.20, znači do 17:10 dok sam ja tamo, to mi je trebalo, znači, skoro 20 minuta, pola sata. Zašto sam ja to sam kucao? Kucao sam sam zato da ne bi to neko sa strane kucao, daktilografi, neko da se ne napravi neka uzbuna u komandi, tako, jer je to bilo, ipak, diskretno, samo sa par ljudi. Tu sam ja napravio neke greške na mašini, al' to sad nije bitno; bila je mašina električna, ja sam kucao sa ovom do tada... sa onom, kako se zove, mehaničkom, i oni su to sad, ja sam to donio, i predsjednik je to potpisao.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dopustite mi da se vratim na nešto što ste rekli u vašem odgovoru o tome da vam je Mrkšić rekao da treba spasiti civilno stanovništvo. Da li je bilo neke diskusije na tom sastanku o napadu hrvatske artiljerije na region?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, apsolutno. Pa taj napad je i bio glavni razlog zbog toga što je trebalo evakuisat stanovništvo.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Sada ću da vam pokažem dokument broj 6113 po Pravilu 65 ter, a to je odlomak iz knjige gospodina Sekulića. Ubrzo će se pojaviti na ekranu, i to je strana 179 u njegovoj knjizi.

TUŽILAC HEDARALY: Ako možemo da pređemo na stranu 2 ovog dokumenta na BHS verziji.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Odlomak iz sredine strane na BHS verziji, pasus koji počinje sa: "Odluka Vrhovnog saveta odbrane, saopštena javnosti u 20.00 časova, 4. avgusta." Zatim ide sledeći pasus, to je citat tog saopštenja za javnost ili komunikea, i želim da pročitam to i da vam postavim pitanje o tome. Stoji: "Tokom današnjeg sastanka, Vrhovni savet odbrane Republike Srpske Krajine je doneo odluku da organizuje evakuaciju civilnog stanovništva

severne Dalmacije i južnog dela Like, iz preventivnih i bezbednosnih razloga. Pripadnici mirovnih snaga Ujedinjenih nacija, zajedno sa pripadnicima civilne zaštite Republike Srpske Krajine, će učestvovati u organizovanju evakuacije i pratnje civilnog stanovništva.“ Hteo bih da se fokusiram na poslednju rečenicu: „Ova odluka Vrhovnog saveta odbrane je doneta kako bi se zaštitilo civilno stanovništvo od eventualnih daljih napada hrvatske artiljerije, i kako bi srpski vojnici koji drže linije odbrane bili rasterećeni brige za svoje porodice.“ Moje pitanje vama je: Da li je ovo – ovo što vidimo u izveštaju saopštenju za štampu, da li se ovo podudara sa razlozima donošenja odluke?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, moram da uložim prigovor. Ovo sad osporava svedoka, i...

TUŽILAC HEDARALY: To je u skladu, nije osporavanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Jeste osporavanje. Ovaj svedok je svedočio da ne postoje saopštenja u javnosti o evakuaciji.

SUDIJA ORIE: Hajde da ne raspravljamo o ovome u prisustvu svedoka. Gospodine Novakoviću, da li razumete engleski? Iz vaših izjava se vidi da imate neko znanje.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Delimično. Da.

SUDIJA ORIE: Kada počnemo da raspravljamo da li se osporava svedok ili ne, onda to treba učiniti ili tako da se ne pozivamo na izjavu i one redove a da svedok to prati, ili da to učinimo...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Samo trenutak, časni Sude.

TUŽILAC HEDARALY: Ja sam ga samo pitao, uopšteno, kako je on razumeo kakvo je bilo značenje, i pitam da li se ovo slaže sa onim što se desilo. Ne pokušavam da...

SUDIJA ORIE: Samo sekundu. Gospodine Hedaraly, koliko vam je još vremena potrebno?

TUŽILAC HEDARALY: Dvadeset do 30 minuta; nadam se da će 20 biti dovoljno.

SUDIJA ORIE: To ne može biti govoto do pauze. Zbog toga, gospodine Novakoviću, pošto je pokrenuto proceduralno pitanje, radije bismo to raspravili u vašem odsustvu, što će vam dati više vremena za pauzu za kafu. Predlažem sledeće, zamolićemo gospođu poslužiteljku da isprati svedoka iz sudnice. Hteli bismo da vas vidimo nazad za otprilike pola sata, gospodine Novakoviću.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Hajde da vidimo gde smo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Moj prigovor je, u dokaznom predmetu Tužilaštva P1092, strana 11, svedok, u njegovom svedočenju je, jer je to sad materijal po Pravilu 92 ter, sledeće: U prvom celom pasusu ka sredini, on govori o naredbi za evakuaciju, i onda kaže: "Odluka nije prosleđena kroz službenu poštu, i nije objavljena preko medija." Onda mu je postavljeno pitanje na strani... strana 36, red 16: "Moje pitanje vama je: Da li to vidimo u ovom izveštaju saopštenja za štampu?" Smatram da to nije dosledno sa onim što su stavili pred svedoka: Nije postojalo javno saopštenje ovoga. Sada, stavljaju ispred njega: Da li je saopštenje za javnost koje je, u stvari, predstavljeno javnosti dosledno onome što vi verujete. Skrećem pažnju Pretresnog veća na odluku Žalbenog veća u *Predmetu Popović* od 1. februara 2008. godine, odluka o žalbama protiv toga da strana u postupku dovodi u pitanje kredibilitet sopstvenog svedoka, gde je Žalbeno veće reklo da stranka koja poziva mora da zatraži dozvolu od Pretresnog veća da dovede u pitanje kredibilitet sopstvenog svedoka.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, očigledno, vi...

TUŽILAC HEDARALY: Očigledno ja ne pokušavam da dovedem u pitanje kredibilitet svog svedoka. Mislim da je ovde svima jasno da ne pokušavam to. Postoji dokument drugog svedoka koji kaže da je to saopštenje za javnost. Ne suprotstavljam mu se tako što mu govorim da je postojalo - ne, postojalo je saopštenje za javnost, zar ne? Pitam da li je sadržaj tog saopštenja kao što stoji u knjizi koju Odbrana pokušava da uvede, odlomak koji je u dokaznim predmetima, a to je na jednoj od stranica. Pitam ga da li se to slaže sa razlozima koji su mu dati za sastavljanje konkretne odluke. Sa zadovoljstvom ću da ispitam sa svedokom ovu stvar, ili ako gospodin Mišetić želi u unakrsnom ispitivanju, na osnovu njegovog znanja, ko je izdao saopštenje za javnost, ako je neko drugi to uradio. S druge strane, činjenica da on sam nije izdao saopštenje za javnost ili nije znao o tome, to ne znači da se to nije dogodilo. Ali to nije glavna stvar mog pitanja, i nadao sam se da je to jasnije. Ali ako postoji način, ako vi časni Sude želite da mi pomognete u postavljanju pitanja kako bi bilo jasnije, tako da ne dovodim u pitanje njegovu izjavu da li je ili nije bilo saopštenja za javnost, već da se fokusiram na njen sadržaj, koji su razlozi zašto je doneta odluka da se evakuiše civilno stanovništvo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, to je neodgovarajuće za glavno ispitivanje. Već je stavio pred njega šta je rečeno na sastanku, da li je bilo odluke o artiljeriji. Može da mu postavi šta god želi u smislu šta su bila konkretna pitanja. Ali ono što izgleda da se dešava, onda, takoreći, sada bismo želeli da stavimo stranu iz ove knjige pred Pretresno veće i da svedok kaže Pretresnom veću da li je to što se nalazi u knjizi dosledno onome što je upravo rekao Pretresnom veću. Siguran sam da će Pretresno veće biti u mogućnosti da, nakon unakrsnog ispitivanja, kaže da li je dosledno ili nije. Ali ne treba opet da prolazimo kroz ovo, naročito da pravimo zbrku oko toga da li je postojalo saopštenje za javnost, kao što kaže gospodin Sekulić u knjizi; ili nije postojalo, što je upravo sad svedok rekao pred Pretresnim većem.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly, da li sam dobro razumeo, nije pitanje da li je javno saopšteno, već se radi o sadržaju?

TUŽILAC HEDARALY: Tako je, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Pa ako je to pitanje, a ne saopštenje za javnost, zašto ne bismo pitali svedoka u uopštenim terminima, da je neko naređenje opisao kao takvo i takvo, da li to odgovara? Mislim, očigledno, ako se radi o sadržaju, onda bez obzira da li je sadržaj predstavljen kroz određeni kontekst, očigledno se ovde ne radi o kontekstu. Zato hajde da se fokusiramo na sam sadržaj a da izostavimo kontekst. Da li je to rešenje? U tom slučaju dovođenje u pitanje kredibilitnosti vašeg svedoka otpada.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da je to moja poenta, časni Sude. Već je rekao da je postojala rasprava o artiljeriji na sastanku, tako da ne vidim šta je poenta ovog pitanja.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim...

SUDIJA ORIE: Imamo dva pitanja: Pre svega, da li gospodin Hedaraly dovodi u pitanje kredibilitet svog svedoka. Mislim da sam dao neka uputstva kako makar taj element da izbegnemo; zatim, naravno, ono što sledi jeste da li se ovde dovodi u pitanje reputacija. Gospodine Hedaraly, imate 25 minuta da razmislite o pitanju kako da ga postavite ili drugačije formulišete, da izbegnete ponavljanje, i da, kako sam razumeo, pitanje koje je prouzrokovalo da gospodin Mišetić govori o dovođenju u pitanje kredibiliteta svedoka više ne bude tema o kojoj govorimo u ovom trenutku. Ako biste dakle mogli da se uzdržite od doticanja toga, onda gospodin Mišetić neće imati...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Još jedan prigovor, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ulažem prigovor na engleski prevod na ekranu za neke tekstove. Iz nekog razloga, samo su selektovani odlomci izdvojeni iz stranice na ekranu, a imamo kompletan prevod strane koja nas vraća u kontekst...

TUŽILAC HEDARALY: Ovo pokreće jedno zanimljivo pitanje. Časni Sud je pre nekog vremena savetovao strankama da se slože. Odbrana je nastavila da insistira na poglavljima ove knjige, a Pretresno veće je savetovalo Tužilaštvo i Odbranu da se slože oko konkretnih strana koje će biti usvojene u spis. U dokaznom predmetu Odbrane D260, Odbrana je imala strane 180 i 181. Tužilaštvo je u više navrata zamolilo Odbranu da doda stranu 179 i njihov prevod dokaznom predmetu Odbrane D260, ali iz nekog razloga to još nije urađeno. Tako da mi moramo da imamo naš prevod i da ga unesemo, i zato se pokreće ovo pitanje.

SUDIJA ORIE: Ovo je opet pitanje, bilo da je tačno ili ne, vidim određen govor tela, neko klima glavom - Ne, drugi možda klimaju glavom - Da. Meni se čini da je to praktična stvar, kao što gospodin Hedaraly kaže, mislim da može brzo da se reši. Ako to nije slučaj, Pretresno veće bi volelo da čuje, bilo sada bilo posle pauze, u čemu je problem.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Govorićemo o tome, časni Sude. Mislim da je naš stav bio jasan od početka. Mi hoćemo ceo odlomak knjige koji se bavi operacijom Oluja, a Tužilaštvo sad želi jedan po jedan deo. Razgovaraćemo o ovome tokom pauze, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Razumem to. Postoji i problem oko usvajanja prevoda, očigledno da vi nemate prevod svega, i vi tražite...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne, ne, to nije tačno.

SUDIJA ORIE: Pa, gospodin Hedaraly je spomenuo da...

TUŽILAC HEDARALY: Raspraviću o tome sa gospodinom Mišetićem za vreme pauze, časni Sude.

SUDIJA ORIE: To je dobra ideja. Moram da priznam da ja obično insistiram na preciznosti, pogrešio sam samo za jednu nedelju, odnosno moja agenda, ostaviću po strani ko je to stavio u moju agendu, ali ceremonija polaganja zakletve je 20. a ne 13, iako tako stoji u mojoj agendi, što je uzrokovalo da vam kažem da ćemo danas ranije završiti. To nije tačno, i radićemo sve do 13:45 časova. Ali već ste obavešteni da sledeće nedelje, ne znam da li zasedamo ujutru ili popodne, ali ako zasedamo ujutru imaćemo pauzu ranije; ako zasedamo popodne, verovatno ćemo kasnije početi. Postoji još jedna mala stvar, a to je, gospodine Mišetiću, prigovor Odbrane na dva dokumenta koja su sad obeležena za identifikaciju, postoji prigovor na njihovo usvajanje na listu po Pravilu 65 ter. Kada smo ih obeležili za identifikaciju, to smo manje više ignorisali.

Da li želite da raspravimo o tome da li treba ili ne da budu usvojeni na listu po Pravilu 65 ter, ili vam je dovoljno...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne, to je u redu, časni Sude. Već je obeleženo za identifikaciju, i to je u redu. Hteo bih da imamo priliku da raspravim to sa zastupnikom. Moje pitanje je, sada kada svedok nije tu, verujem da nema spora između Tužilaštva i Odbrane da postoje određeni elementi na mapi koji su jednostavno pogrešni, i jedinice koje nikad nisu postojale u operaciji Oluja, do čega sam želeo da dođem kroz njegove osnove za ovo, i mislim da to nisu stvari oko kojih se spore strane u postupku.

SUDIJA ORIE: Ako nisu, onda je rešenje na dohvat ruke.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Imaćemo pauzu i nastavićemo u 11.05 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, želim da vam se zahvalim. Vidim da ste dostavili CD. Dopustite mi da pokušam da protumačim literaturu, ako dobro čitam vašu ćirilicu, literaturu koju ste koristili. Strankama će, naravno, to sada biti dostupno i mogu da rade na tome, ako žele. Mnogo vam hvala, gospodine Novakoviću. Gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Da. Što se tiče knjige, raspravio sam sa gospodinom Mišetićem, i u suštini govorimo iste stvari. Postojao je dokaz koji je Odbrana dala na usvajanje, ili na koji se pozivala, koji je sadržao dva poglavlja te knjige, 93 strane, koje se odnose na operaciju Oluja. Istovremeno, Tužilaštvo želi da ponovo pregleda kako bi bilo sigurno da su te strane, u stvari, relevantne. Kasnije sa drugim svedokom, kada su drugi odlomci korišćeni, opet Tužilaštvo nije forsiralo nikakve prigovore na dokazni predmet Odbrane, ali je Pretresno veće iznelo zabrinutost zbog 93 strane, koje možda svedok neće koristiti, i dotle smo stigli. Gospodin Mišetić mi je rekao da većina od tih 93 strana, ili značajan deo, će biti korišćeni sa nekim svedocima. Ovo je jedina strana, strana 179, koju Tužilaštvo namerava da koristi od tih 93 strana. Ali u ovom trenutku, radi pogodnosti, mi ni dalje nemamo prigovor da dva cela poglavlja budu dokazni predmeti. Ali, naravno, ako Pretresno veće želi pojedinačne strane kako se koriste za svedoka, mi ćemo se pridržavati tog uputstva.

SUDIJA ORIE: Pretresno veće traži da ima relevantne odlomke koji će biti predstavljeni u razumljivom kontekstu. Taj kontekst obično ne zahteva više od jedne ili dve strane, ali ne može se reći da je to uvek slučaj. Kontekst treba proceniti na osnovu pojedinačnog slučaja.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, naš stav je da, način na koji je knjiga strukturirana, da – to je zbirka izveštaja pojedinačnih oficira Republike Srpske Krajine, za svaku jedinicu, za vreme operacije Oluja, I, kao takva, to nije samo knjiga, već je zbirka pojedinačnih izveštaja. Mi mislimo da je sve to relevantno. Vidite, na primer, mapu koju je jutros dalo na usvajanje Tužilaštvo, o lokacijama nekih pozicija armije Republike Srpske Krajine i Hrvatske vojske, kao i njihova sećanja o tome šta se desilo sa njihovim jedinicama u njihovim područjima odgovornosti datog dana. Mi ćemo ići i išli smo napred - nazad kroz ova dva poglavlja u knjizi. Mislimo da, zbog pogodnosti, oni treba da budu na istoj lokaciji, rađe nego da ih rastavljamo. Drugi odlomak knjige, časni Sude, u meri u kojoj se neke strane ne koriste, može biti dokazni predmet koji se uživo koristi sa svedocima i delimično usvojen bez posredstva svedoka Sve u svemu...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, rekao sam ranije da imate relevantne odlomke u razumljivom kontekstu. Ponekad, odlomci su veoma bliski i ima ih toliko da bi pravljenje konteksta bilo predstavljanje celog poglavlja ili celih poglavlja. Pretresno veće želi da izbegne da imamo gomilu strana koje teško da imaju – neku relevantnost. To je ono što, naravno, želimo da izbegnemo; ne da sprečimo stranke da daju relevantni materijal, čak i ako ne bi jedna strana, ili jedna i po ili dve strane bile relevantne, ali ukoliko su deo poglavlja koji je, u celini, veoma bitan.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, hvala vam, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Ostavljam, u ovom trenutku, strankama da se slože oko toga. Naravno, sada razumem, gospodine Hedaraly, da nema prigovora na ono što ste želeli da uradite. Hajde onda da uradimo to, i naravno, postoji prednost da se dokaz ne secka na sitne komade tamo gde treba da čitamo odvojene strane.

TUŽILAC HEDARALY: Takođe, čisto praktična stvar, prevod je već – već je usvojen, tako da nema problema oko prevoda tih 93 strana.

SUDIJA ORIE: OK. Znači, to je bila greška. Hajde onda da nastavimo. Rekao bih, imali ste, pored vašeg razgovora sa gospodinom Mišetićem, imali ste 30 minuta da razmislite o vašem pitanju, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, pre pauze, pokazao sam vam nečiju izjavu, i ponoviću samo njenu poslednju rečenicu, koja glasi: "Vrhovni savet odbrane je donelo ovu odluku," o evakuaciji civila, „kako bi se zaštitilo civilno stanovništvo od daljih mogućih napada hrvatske artiljerije, i kako bi srpski vojnici koji drže linije odbrane bili

rasterećeni brige za svoje porodice.“ Moje pitanje glasi: Da li se to podudara sa razlozima koji su vama dati na sastanku sa gospodinom Mrkšićem i gospodinom Martićem, zašto je doneta ova odluka?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa to je u suštini tačno.

TUŽILAC HEDARALY: Ne znam da li da ponudim ovu stranu na usvajanje u spis, časni Sude, ili da jednostavno sačekam...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja ću da je ponudim... ja mogu da je ponudim sada na usvajanje ili kada Odbrana bude izvodila dokaze. Svejedno mi je.

TUŽILAC HEDARALY: Mi želimo samo stranu 179, ali ako celo... to je deo zbirke od 93 strane.

SUDIJA ORIE: Stoji u zapisniku da će biti uključena u delove knjige koje će Odbrana da ponudi na usvajanje u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je tačno.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

TUŽILAC HEDARALY: Hvala vam. Ako možemo da se vratimo na dokazni predmet Odbrane D137, na odluku.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Ovo je odluka koju ste sastavili, i dozvolite mi – skrenuo bih vam pažnju, kada se pokaže na ekranu, na tačku broj 2. Tačka broj dva kaže: „Evakuacija će se izvesti po planu, prema pripremljenim planovima - pravcima koji vode ka Kninu, i onda kroz Otrić, ka Srbu i Lapcu.“ Moje pitanje za vas, kao autora ovog dokumenta, glasi: Šta ste mislili pod „pripremljenim planovima“?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, pod tim pripremljenim planovima podrazumevao sam upravo ono što smo objasnili na onim prethodnim šemama i tabelama kad smo raspravljali o planu evakuacije u opštini Benkovac. Ja zaista nisam pregledao te planove, al' pretposavio sam i znao da svaka mjesna zajednica, znači svako selo, svaka opština ima određene planove. I u toj tački sam ih upozorio, možda i proizvoljno, ali po nekom mom shvatanju, da se pridržavaju tih planova, i onda smo im dali pravac kretanja, a to je u ovom slučaju Knin, Otrić, Srb i Lapac. To znači, Srb i Lapac je mjesto gdje, na prostoru gdje se trebaju razmestiti.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dakle, to je bio plan za sve, svaka opština da ga koristi, ali je destinacija promenjena. Da li sam dobro razumeo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne. Ovo ovde samo se odnosi na ove četiri opštine. Ovi drugi nisu imali nikakvu, nikakav plan evakuacije, nikakav zahtjev, ni zadatak. Odnosno, niko sem ove četiri opštine, ni jedna druga opština nije dobila ovakvu odluku, i nije uopšte bilo odluke.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Moje pitanje je: Dakle, te opštine, trebalo je da koriste svoje planove, kao ovaj što vidimo, ali umesto da ih premeste na područja koja smo videli, na primer, u planu za Benkovac, trebalo je da ih premeste u Srb i Lapac?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, za sve ove opštine, za ovih pet opština, to je tačno.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A u toku razgovora sa članovima Vrhovnog saveta odbrane, kada vam je rečeno da napišete ovu odluku, da li su vam rekli da bi ljudi trebalo da idu u Bosnu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne, odredište isključivo Srb i Lapac.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A nakon što je odluku potpisao predsednik Martić, šta ste vi uradili ili šta vam je rečeno da uradite?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Sledeće je rečeno da se, neko je od njih, ko ima tu kompetenciju, pozvao odgovorne ljude iz ministarstva odbrane, iz civilne zaštite. I tu su bili svi predstavnici, na čelu sa pukovnikom Babićem, načelnikom civilne zaštite. Oni su u 16:00 časova bili u aneksu Doma, u jednom salonu tamo, gdje sam ja njima lično pročitao ovu odluku. Znači, bio je Babić, bio je jedan gospodin Kekić, koji je bio šef civilne zaštite za severnu Dalmaciju, bio je jedan gospodin Vujatović za Knin, i bilo je još desetak njih, predstavnika iz civilne zaštite. Bio je i šef kabineta ministra odbrane.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Izvinjavam se. Samo da proverim. U transkriptu stoji da je sastanak bio u 16:00 časova. Mislio sam da ste u 16:00 časova bili u vašoj kancelariji. Da li je to tačno vreme?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne u 16:00 časova, ne u 16, pardon, onda sam ja pogrešio, u 18:00 časova. Jer što se vidi logički, znači, 16:45, 17:20 znači, 18:00 časova znači, u 6 popodne.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako mogu da zamolim svedoka da speluje ime osobe iz 10. reda. Mislim da sudski izvestilac nije uspeo da ga zabeleži.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je bio Vujatović.

SUDIJA ORIE: Možemo li to da razjasnimo sa svedokom, jer vaše razumevanje jeste bitno, ali nije presudno.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Vujatović.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam, gospodine. Hajde da se vratimo na sastanak u 1800 časova popodne sa predstavnicima civilne zaštite. Ko je još bio na tom sastanku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Rekao sam, odgovoran čovek za evakuaciju, znači pukovnik Babić, odnosno za civilnu zaštitu. Njegovi saradnici iz njegovog tima, ne znam sve koji su bili, ali znam da je bio jedan gospodin Kekić koji je šef civilne zaštite za sjevernu Dalmaciju. Bio je gospodin Drago Vujatović, koji je šef civilne zaštite za kninsku opštinu. Znam da je bio šef kabineta ministra odbrane, ne znam tačno kako se zove, jedan profesor, znam još da su bili neki ministri, konkretno mislim da je bio ministar Kovačević Drago, ministar Perić Slobodan, mislim da je bio, ne mislim nego siguran sam, bio je i sekretar vlade gospodin Savo Štrbac. I pošto su mene dosta pratili novinari, bilo je najmanje pet-šest novinara. I ja sam pročitao ovu odluku...

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Samo pre nego što nastavimo, ako mogu da vas prekinem. Da li su predstavnici UN-a bili na tom sastanku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Sad ću objasniti. Upravo kada sam ja pročitao odluku i dao gospodinu Babiću, koji je dalje trebao da realizuje ovu odluku, više, to je van moje kompetencije, u tom momentu su pristigli predstavnici Ujedinjenih nacija, UNPROFOR konkretno. To su praktično svi oni koje sam prethodno naveo da su bili u 10:00 časova. Jer smo mi planirali da ih tako zamolimo za pomoć.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I planirali ste – da li ste ih pre toga zvali da dođu na ovaj sastanak?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, ja mislim da sam ih ja pozvao. Moji saradnici verovatno, a po mom zahtevu...

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Izvinite što vas prekidam, gospodine...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: ...a normalno po odobrenju komandanta, znači, ništa nisam ni ja radio bez odobrenja komandanta.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hajde da se vratimo na ovaj sastanak sa UN-om. O čemu ste vodili razgovor vi i ostali predstavnici civilne zaštite i predstavnici snaga Ujedinjenih nacija?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa ja sam samo otvorio sastanak. I normalno bio sam prisutan čitavo vreme. Vidim da su ovi predstavnici civilne zaštite bili dosta zbunjeni, jer očito da baš nisu dovoljno poznavali situaciju, ne baš svi, posebno ovi poverenici iz opština. Oni su tamo tražili puno vozila, puno goriva, i tako dalje, a na kraju ispostavilo se da nije trebalo ništa sem goriva. I tu smo se mi dogovorili da će predstavnici UNPROFOR-a doći u 20:00 časova, znači u 8 sati uveče, i da će nam definitivno dati odgovor.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem dokazni predmet Tužilaštva P592, to su beleške koje su u dokazima koje su uzele UN sa tog sastanka. Zamoliću vas da ih na brzinu pregledate, to je manje od jedne strane, i da kažete Sudu da li se ove beleške slažu sa onim što se desilo na sastanku.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa sve je tačno sem ovog predzadnjeg stava. Nije bilo rečeno da ćemo mi dostaviti podatke, nego da će predstavnici UNPROFOR-a doći u 20.00 časova, da ćemo dati tamo podatke. Ali oni nažalost nisu došli.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vam pokažem jedan drugi – drugi sažetak ovog sastanka.

TUŽILAC HEDARALY: To je dokazni predmet Odbrane D182, i stranke su utvrdile da je datum na ovom dokumentu pogrešan i da treba da stoji 4. avgust 1995. godine. To je na pola strane.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Možete li molim vas da pogledate ovaj sažetak sa sastanka, i recite nam da li se on slaže sa onim što se desilo na sastanku.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja poznajem ovog gospodina. On je jedno vreme bio lični predstavnik komandanta UNPROFOR-a u Kninu, znači komandanta koji je bio, komandanta glavnog štaba iz Zagreba, koji je bio predstavnik u Kninu, sektor Jug. I viđao sam ga nekoliko puta...

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Možete li nam reći...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: I hoću da kažem, mislim da je ovaj stav, gde on kaže da smo ga... dali predlog za jedan glavni put. Najprije, taj mu je deo netačan, od dijela koji se odnosi dalje od Srba, jer mi ništa nismo dali drugo nego što piše u odluci. Bilo bi iluzorno, ja sam lično čitao odluku pred, rekao sam vam, bilo je skoro 20, 30 ljudi, da sam ja čitao dalje od Srba i Donjeg Lapca. Prema tome, ovaj deo što se odnosi, Martin Brod, Bosanski Petrovac, odakle mu ti podaci, to nije tačno. A ovo što se tiče stanovništva iz Benkovca i Obrovca, neće ići preko Knina nego Pađena, to je tačno. Znači, taj drugi dio komunikacije nije tačan, i uopšte o tome nije bilo razgovora, niti piše u dokumentima igdje.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam, gospodine Novakoviću. Dozvolite mi da promenim temu za – za poslednju seriju pitanja. U vašoj poslednjoj izjavi iz prošlog meseca, a to je sada dokazni predmet Tužilaštva P1094, dali ste nam detaljne informacije koje se tiču nekoliko zgrada u Kninu i kako su one bile korišćene. Ova izjava, kao što znate, je sada dokazni predmet, tako da vam neću postavljati pitanja za sada o ovome, iako će možda neko drugi imati pitanja. Hteo bih da ukratko pređemo kroz ova postrojenja, vojna postrojenja u Benkovcu, s obzirom da ste najviše poznavali ovu oblast. Dakle, pre svega, moje prvo pitanje je: Da li ste znali da je neke kasarne, izvan grada Benkovca, koristila Vojska Republike Srpske Krajine?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, još jednom, pitanje pretpostavlja da je on najviše poznao ovu oblast. Koliko ja znam, osnova za ovo je to što je svedok rođen u Benkovcu.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je to već bilo u dokaznim predmetima, tako da znam da je osnova već tamo, ali mogu konkretno da ga pitam, ako želite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, samo kako je on... to je osnova ...

TUŽILAC HEDARALY: To je ...

SUDIJA ORIE: Molim vas, učinite to.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, da li je Benkovac opština koju najbolje poznajete iz bivše Republike Srpske Krajine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, ali poznajem možda Knin bolje.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Ali osim Knina, Benkovac je grad i opština koji ste najbolje poznavali?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Dozvolite mi da vam onda ponovim pitanje...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, opet, ako ćemo da predemo na vojne ciljeve, iako ja shvatam da je svakome rodni grad blizak i drag, ako možemo da dobijemo još osnova o njegovom znanju o vojnim objektima i odakle one dolaze za grad Benkovac.

TUŽILAC HEDARALY: Postaviću moje pitanje, i ako je ovo prigovor na konkretno pitanje, onda...

SUDIJA ORIE: Mislim da, u stvari, ovo nije prigovor na konkretno pitanje, već da se odnosi na druga pitanja. Možda možete da uključite to u vaša pitanja, tako da saznate ono što želite da znate i na osnovu čega svedok tvrdi da poseduje znanje o tome. Molim vas, nastavite.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Gospodine Novakoviću, da li ste znali da Vojska Republike Srpske Krajine koristi neke kasarne izvan grada Benkovca?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa da, znao sam, zato što znam to još kad sam bio gimnazijalac, a ovamo normalno da mogu znati kad sam bio član Glavnog štaba, šta ima, gdje su koje kasarne.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A da li ste znali šta se nalazilo u tim kasarnama 4. avgusta 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: 4. osmog 1995. godine, uglavnom je u toj kasarni, kao i u većini kasarna bila... bile jedinice logističke podrške. To znači, ambulanta je bila tamo, taj kuhinjsko-trpezarijski blok, ta intendantska struktura, kemijska čistionica, radionica kemijska, zapravo intendantska ta, za popravku odeće, obuće, i bila tehnička radionica. Moram reći da je negde, početkom 1993. godine, 1994. godine, u toj kasarni takođe bio jedan dio UNPROFOR-a, ali nisam siguran kada su izišli. A što se tiče borbenih jedinica, nije bilo u kasarni...

prevodilac: Ispravka prevodioca: Borbene jedinice.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Kada kažete „borbene jedinice,“ da li mislite na... pardon, izbacite to. Da li je bilo nekih boraca, po vašem znanju, u ovim kasarnama 4. avgusta 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, ne nije bilo, zato što tamo... to su jedinice borbene bile sve na liniji tamo borbenog dodira.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Sada ću vam pokazati dokazni predmet Odbrane D248, a to je mapa koju je Odbrana pripremila. Želim da vas pitam da li – ako možete da potvrdite lokacije ovih kasarni o kojima smo pričali, to će se pojaviti za nekoliko sekundi.

TUŽILAC HEDARALY: To je na strani 3 ovog dokumenta, molim vas, gospodine sekretare.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li možete da označite lokaciju ovih kasarni u dokaznom predmetu Odbrane D248?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, pa vidi se, ovde piše.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Samo za zapisnik, da li možete da kažete šta piše, kako bismo imali zabeleženo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Piše: „Vojarna B. Macura.“ Valjda je... to je bio Slobodan Macura, to mu je Bondo nadao naziv, i piše „ukupna površina.“ I to je ta površina na komunikaciji Benkovac zapadno, prema Zadru zapravo. Mada je to bio sastavni dio grada, to je na zapadnom dijelu izlaza iz Benkovac, prema Zadru. Tamo piše i „krajem 7. korpusa“ nije tamo nikad bilo to komandno mjesto.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: To je u redu. Samo sam hteo da nam označite lokaciju – toga. Ali kada ste već spomenuli, gde je bilo istureno komandno mesto 7. korpusa u avgustu 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To nije postojalo tad, ono je postojalo tek u vreme agresije na Ravne Kotare, koje je bilo u januaru 1993. godine, i ono je bilo u selu Biljane. Ali nije bilo par meseci, posle je nije bilo.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Na ovoj mapi, takođe se ukazuje na lokaciju koja je označena kao „Dom JNA.“ Da li ste znali za taj dom u Benkovcu u avgustu 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Znam, to je bilo u mojoj nadležnosti, domovi. Bio je, on je bio, i još prije Drugog svjetskog rata, i poslje bio stalno na istom, praktično bio na raskrsnici prema Obrovcu. Znači, bio je.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I za šta je on korišćen u avgustu 1995. godine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: U tom periodu, tamo je bilo, jedna grupa ranjenika smještena, zato što je on imao podrum. I bila je ta prostorija obelježena kao, sa onim znakom Crvenog krsta, križom.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Na osnovu vašeg znanja, da li su borbene snage bile stacionirane u tom Domu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nije.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Takođe možemo da vidimo na ovoj mapi, pri dnu, da postoje oznake za komandu i komunikacioni centar 3. brigade. Da li su postojali takvi komandni/komunikacijski centri oko te lokacije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, to je relativno tačno. Ta naša 3. brigada, to je jedna mala jedinica, možda je desetak ljudi bilo u toj komandi, i centar veze, to je takođe bio mali broj ljudi koji je opsluživao tu komandu. Možda su bili u jednoj ili dvije kuće, a možda su zajedno, nisam siguran, ali to je relativno tačno, to je Šopot.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A šta je sa drugim oznakama na mapi? Postoji... pa, to je u BHS verziji. Ali tu je naznačen i samostan časnih sestara. Da li znate da je on korišćen od strane vojske Republike Srpske Krajine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Meni nije poznato da je vojska koristila i jedan objekat, bilo pravoslavni bilo katolički. Zapravo, principijelno, mi nikada nismo koristili te objekte. Ne znam da li je ovo bio samostan, ili u stvari zgrada, kuća, gdje su stanovale časne sestre.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A šta je sa vatrogasnim domom, da li ste znali za taj objekat u Benkovcu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Na izlazu prema, prema železničkoj stanici, to je na jednom novom putu, uglavnom tamo su bili smješteni organi za civilno obavještanje, zbog toga što kod nas i prije rata i u toku rata, svi u stvari vatrogasni domovi imali su sirene, nije, drugo

mesto nije ni bilo, nisu drugi organi imali sirenu, mislim u Kninu, pored vatrogasnog doma, imao je samo stanica milicije, a u drugim gradovima uglavnom vatrogasni dom je imao sirenu i tu su bili smješteni i ti organi za civilnu zaštitu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A po vašim saznanjima, da li je vojska Republike Srpske Krajine koristila taj vatrogasni dom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nije. Nije ni imala potrebe.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A šta je sa hotelom koji je označen na mapi, da li ga je vojska Republike Srpske Krajine ikada koristila?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Hotel je uglavnom bio devastiran 1995. godine, i nije on korišten, on je bio praktično prazan.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Kada je oštećen 1995. godine, da li je to bilo pre operacije Oluja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, prije svakako. Devastiran u smislu nije korišten, nije bio spaljen, nije bio uništen, ali je bio zapušten, u smislu, nije održavan, nije korišten.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: I konačno, na ovoj mapi, pošta u Benkovcu, po vašem znanju, da li je ikada korišćena od strane vojske Republike Srpske Krajine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, pošta nijedna nije korištena, moguće da je iz pošte prevedeno nekoliko linija, koje su bile, one linije civilne, koje su komande imale i prije rata. A inače, vojska je imala svoje linije, i vrlo je malo, odnosno nije koristila poštanske linije. Ali je vjerovatno te linije koje su bile PTT linije, koje su komande imale, po jednu, dvije linije prije rata, zadržale te linije. Ali ne za potrebe jedinica, nego za potrebe komandanta i možda još kojih dvojice, trojice ljudi u komandi.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Da li ste primili neke izveštaje 4. avgusta o granatiranju grada Benkovca i šta je bila meta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, ne ja lično, ali je dobijao komandant, i komandant bi informisao kad bi ja dolazio kod njega - informisao druge ljude, i bio tamo jedan naš operativni centar, gde se takođe mogla dobiti informacija, oni su pratili tamo stanje. Imali smo dosta podataka. Konkretno, prema tim podacima, u Benkovcu je bilo preko 700 dejstava, odnosno, palo je preko 700 projektila. A moj jedan saradnik je bio upućen iz Knina do Benkovca da pogleda šta se... jednostavno da uoči situaciju, da sagleda kako izgleda to.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: A da li ste primili neku informaciju o tome šta su bile mete ili gde su bombe pale u Benkovcu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa po Benkovcu, i ostalim mestima, projektili su padali neselektivno, nisu bili baš usmereni na neke konkretne ciljeve. Bilo ih je po svim ciljevima. Mi tvrdimo da najviše po civilnima, a uglavnom je bilo vjerojatno i po civilnima i po vojnim, ali u stvari po čitavom mjestu. Kao što je bilo i u Kninu.

TUŽILAC HEDARALY - PITANJE: Hvala vam, gospodine Novakoviću.

TUŽILAC HEDARALY: Gospodine Predsedavajući, ovim se završava ispitivanje Tužilaštva.

SUDIJA ORIE: Hvala vam, gospodine Hedaraly. Gospodine Mišetiću, vi ćete prvi da unakrsno ispitujete svedoka?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Gospodine Novakoviću, prvo će vas unakrsno ispitivati gospodin Mišetić. Gospodin Mišetić je advokat gospodina Gotovine.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MIŠETIĆ

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, dobro jutro.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Dobar dan.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, prvo malo osnovnih informacija o vama. Vi, tokom vašeg vremena u takozvanoj Krajini, osim što ste bili oficir u vojsci Republike Srpske Krajine, takođe ste istovremeno bili oficir Jugoslovenske narodne armije. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne istodobno. Dok sam bio oficir Krajine, onda sam bio samo oficir Krajine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...dok ste bili u Krajini, vi ste radili za KOS Jugoslovenske narodne armije, ili "Kontraobaveštajnu službu" ?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To nije tačno, ja nikad nisam radio za KOS. To je baš sektor koji nikada nisam razumio i niko nikad me nije angažovao u tom sektoru.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo, molim vas, da dobijemo na ekranu, 1D61-0225.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, kao što ćete videti na ekranu, ovo je pismo koje ste poslali MUP-u Srbije. U njemu, vi kažete – vi tražite odobrenje za

državljanstvo, kažete: "Ja sam aktivan vojni oficir koji služi u Jugoslovenskoj narodnoj armiji, trenutno na dužnosti u Vojsci Srpske Krajine u Republici Srpskoj Krajini." Ovo je vaš potpis pri dnu. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Kao što sam rekao na početku, vi ste bili aktivni oficir JNA ili oficir jugoslovenske vojske, dok ste bili u vojsci RSK-a. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To se može videti iz ovog spisa, nije baš tako. Zato kad smo mi tražili državljanstvo, onda je trebalo da navedemo nekakvu aktivnost, ne nekakvu... da navedemo jer nismo imali državljanstvo. A državljanstvo bi ušlo zbog neka... zbog tehničkih pitanja. A to je ponovo bilo vezano za te kadrovske centre i ostalo. Ali uglavnom, dok smo bili u Srpskoj vojsci Krajine nismo bili oficiri Vojske Jugoslavije, bez obzira što se moglo zaključiti iz ovoga.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...vi to zapravo kažete u dokumentu, vi kažete da jeste aktivno vojno lice.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa to kažem, zato što je trebalo na osnovu toga da se reši pitanje državljanstva.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da gospodin Mišetić sluša original, pa ako možemo da stanemo jer mislim da gubimo prevod.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, ako pogledate transkript, strana 57, red 7, videćete da...

ADVOKAT MIŠETIĆ: OK.

SUDIJA ORIE: ...mi ne znamo šta ste pitali svedoka.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu da vas zamolim da date svedoku kopiju drugog dokumenta.

SUDIJA ORIE: Da. Gospodine Mišetiću, samo za...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da ponudim ovo na usvajanje u spis, da.

SUDIJA ORIE: ...našu informaciju, da li postoji neki datum ovog dokumenta o kome svedok govori, ili možete li da ga pitate kada je on...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Kada... čuli ste pitanje Predsedavajućeg sudije. Kada ste poslali ovaj dokument MUP-u Srbije?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa nisam siguran, moguće 1993. godine, kada smo mi tražili državljanstvo. S tim da ja želim da napomenem, da sam ja dobio državljanstvo tek 1999. godine.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Predsedavajući, sada bih zamolio, zapravo ovaj dokument je već u elektronskom sistemu sudnice, 1D61-0342, molim vas... u stvari, izvinjavam se. Zamoliću da ovaj dokazni predmet bude obeležen, i nudim ga na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, dokument identifikacionog broja 1D61-0025 postaje dokazni predmet Odbrane D920.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D920 je uvršten u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu da dobijem 1D61-0342 na ekranu, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ovo je, opet bez datuma, autobiografija koju ste vi potpisali; i pri dnu, napisali ste: "Trenutno služim u Glavnom štabu Srpske vojske Krajine u Kninu, a moja stalna adresa je Vojna pošta 4001, Beograd."

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa mislim, ne mislim, sigurno, to je dokument iz tog datuma, kao i ovaj prethodni što smo videli. I on je služio isključivo zbog ove, kako se zove, zbog državljanstva. I vi znate da su oficiri, da smo mi vođeni preko te vojne pošte, kadrovskog, to je takozvani 40. kadrovski centar, to nikakva nije tajna, pošto smo mi tamo ostvarili ta tehnička pitanja, konkretno platu. A nismo zaista, bez obzira što piše tu, i što sam ja napisao, nismo bili u isto vreme oficiri Vojske Jugoslavije i Srpske vojske Krajine. Nego kad smo bili u Krajini, onda smo bili isključivo oficiri Srpske vojske Krajine. Bez obzira što se može protumačiti iz ovog spisa.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... vojna pošta, u stvari – izvinjavam se. Da li je vaša stalna vojna pošta bila, u stvari, 4001, Beograd, dok ste služili u takozvanoj vojsci RSK-a?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne. Ja sam imao ličnu kartu, odnosno vojnu ličnu kartu sa vojnom poštom 9000, Knin. A ovo je bila pomoćna, da tako kažem, ja sam već maloprije rekao. Ovo je bila vojna pošta tog kadrovskeg centra, 40. kadrovskeg centra.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Predsedavajući, zamoliću da ovaj dokazni predmet bude obeležen, i nudim ga na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Dokazni predmet Odbrane D921, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D921 je uvršten u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, upravo ste spomenuli 40. kadrovski centar, i hteo bih da vam pokažem putem kompjuterskog programa *Sanction* – hteo bih da vam pokažem optužnicu koju je kancelarija Tužilaštva podigla protiv Momčila Perišića pred ovim Sudom. Ovo je aktuelna optužnica u tom predmetu. Ako možemo da predemo na stranu 12, u pasusu 45 stoji: "Podređeni Momčilu Perišiću, po međunarodnom pravu, čini ono osoblje nad kojim je imao vojnu mogućnost da spreči i kazni činjenje kaznenih dela. Ono je uključivalo, ali nije bilo ograničeno na..." Tačka A kaže: "Svo osoblje Vojske Jugoslavije koje je bilo dodeljeno ili prekomandovano VRS ili SVK preko 30. i 40. kadrovskeg centra Generalštaba VJ ..." Da li ste vi, u stvari, prekomandovani u vojsku RSK preko 40. kadrovskeg centra jugoslovenskeg Generalštaba?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Za mene lično ne, zato što sam ja već bio dole, tako da ja ne... čak i ne znam kako je to tehničko pitanje obrađeno.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U dopuni optužnice protiv Momčila Perišića, pojavljuje se vaše ime: pomoćnik komandanta za moralna, pravna i religijska pitanja, pukovnik Kosta Novaković. Onda se citira vaša autobiografija, ova koju sam vam upravo pokazao: „Pukovnik Novaković je izjavio da je služio u Glavnom štabu Srpske vojske Krajine, i njegova stalna adresa je bila vojna pošta 4001, Beograd.“ Kao činjenično stanje, gospodine Novakoviću, vi ste bili podređeni Momčilu Perišiću. Zar to nije tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nije tako. A što se tiče ovog dokumenta, to je ovaj dokument, ovaj koji ste maloprije pokazali. To je dokument koji smo vidjeli na srpskom jeziku, iz ove moje biografije na početku. A pošto je to aktuelno suđenje, ja, nije znači završeno, ja mogu reći da to nije tačno. Niko u 40. kadrovskom centru, odnosno, niko u Srpskoj vojsci Krajine, u

našem Glavnom štabu, nije bio potčinjen generalu Perišiću i Vojski Jugoslavije. Ni u jednom momentu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ... gospodine sekretare, ako mogu da dobijem 1D61-0195 na ekranu, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, imali ste priliku da putujete na mirovne razgovore u Ženevu 1993. godine. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, bio sam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Skrećem vam pažnju na ekran na kome se nalazi jedan od tih sastanaka, gde su identifikovani učesnici na sastanku u Ženevi na kome se govorilo o vojnim stvarima.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da skrolujemo ka dole, na srpsku delegaciju.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pre svega, da li se sećate ovog sastanka?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, ja se, pošto imam zapisano, sjećam se svih sastanaka.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... da li su vam poznati svi ovi pojedinci? Da li znate ko su oni?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, normalno.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ko je pukovnik Miloš Krnjeta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je jedan moj kolega, koji je bio u našem Glavnom štabu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ko je Slobodan Lazarević?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Gospodin Lazarević je bio naš prevodioc.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Kada nije bio prevodilac, koju funkciju je imao u RSK-u?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, nije u RSK, bio je u 21. kordunaškom korpusu, bio je oficir za vezu. Znači, bio je oficir za vezu, između štaba UNPROFOR-a, komande Sjever i 21. kordunaškog korpusa.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li je bio i obaveštajni oficir?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Meni nije poznato da je bio išta osim prevodioca.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu, molim vas, da dobijem na ekranu 1D41-0149. I pre nego što dobijem neki prigovor na ove izjave, stavio sam ovu stvar pred gospodin Novakovića, a sada žalim da je stavim sa ovom izjavom.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ovo je izjava koju je dao Slobodan Lazarević kancelariji Tužilaštva, koju ću vam sad pokazati.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo, molim vas, da predemo na stranu...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U stvari, bez da prelazimo preko pozadine ove izjave, gospodine Novakoviću, gospodin Lazarević je svedočio da je bio obaveštajni oficir.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da predemo na stranu 35 ove izjave, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Tužilaštvo ga je zamolilo da identifikuje nekoliko pojedinaca. Ako pogledate unos 22, prema gospodinu Lazareviću, koji je bio sa vama u delegaciji u Ženevi, pukovnik Kosta Novaković je bio službenik KOS-a. On je otišao u Knin iz 21. korupsa u Topusko, a sada radi za VJ u oficirskoj akademiji. On je vodio informativni centar vojske RSK u Kninu. Gospodine Novakoviću, gospodin Lazarević kaže da ste, u stvari, radili za KOS. Da li ste, u stvari, radili za KOS dok ste bili u RSK?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Najprije, ja nikad u životu nisam bio suradnik KOS-a, niti Državne bezbednosti, ni sa policijom, nikad nisam kontaktirao. I to je činjenica, to se može proveriti na puno načina. Ali ja bi vas molio da mi ponovite ovo pitanje, dio po dio.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Mislim da ste odgovorili na moje pitanje, gospodine Novakoviću. Da li ste bili upoznati da je obaveštajna služba RSK u više navrata pokušala da dostavi dezinformacije i ECMM-u i UN-u?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ja to nisam znao, niti sam morao znati.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, ranije ste rekli da je gospodin Novaković odgovorio na vaše pitanje. Hteo bih da razjasnimo da li je to stvarno tako. Gospodine Novakoviću, gospodin Mišetić vas je pitao, u stvari, da li ste radili za KOS dok ste bili u RSK, jer izgleda da je to rekao gospodin Lazarević. Zatim ste odgovorili: „Najprije, ja nikad u životu nisam bio suradnik KOS-a, niti Državne bezbednosti, ni sa policijom, nikad nisam kontaktirao. I to je činjenica, to se može proveriti na puno načina.“ Da li ste ikada radili nešto na zahtev KOS-a? Dakle, bez obzira na to da li ste bili oficir gde ste zvanično postavljeni, da li ste ikada uradili nešto a da ste znali da to radite za KOS?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ne, časni Sude, to je zaista izlišno. I to nije svojstveno mom opredeljenju i angažovanju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude. Podsetili su me da sam zaboravio da ponudim 1D61-0195 na usvajanje u spis, a to je lista učesnika na sastanku u Ženevi, i to nudim na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to postaje dokazni predmet Odbrane D922.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D922 je uvršten u spis. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, prevodioci koji su radili za UN i ECMM koji su bili Srbi iz takozvane Krajine, oni su, u stvari, radili za srpske obaveštajne službe. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To meni nije poznato. Ali znam obrnuto, da Hrvati koji su radili, da su radili za hrvatsku službu. Ali moguće da su i ovi, ali nije mi poznato.

SUDIJA ORIE: Možete li, molim vas, da fokusirate vaš odgovor na pitanje koje vam je postavljeno. Ako na kraju vašeg svedočenja mislite da treba da dodate nešto vašim odgovorima, imaćete priliku da uradite to. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ranije, kada vas je ispitivao tužilac, u vezi sa nekoliko nagoveštaja, vi ste se pozvali na činjenicu da na vašoj poziciji, na osnovu vaše pozicije, da ste imali obaveštajne informacije, na primer, gde su bile locirane trupe Hrvatske vojske, što daje naznake da ste vi, u stvari, bili u komunikaciji sa obaveštajnim organima RSK-a. Da li ste nekada pitali obaveštajne organe RSK-a ili da li ste saznali koji su bili njihovi izvori?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ono što su obaveštajni organi utvrđivali, to su oni davali, dostavljali operativnim organima. A ja sam imao uvid u podatke operativnih organa. I to je bio način kako sam ja dobijao informacije. To su informacije koji je bio uži, koji je dobijao uži dio komande, znači komandant, njegov zamenik i pomoćnici.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ali vi nikada niste dobili ili primili neke informacije na vašem položaju o metodama i izvorima koje su imale obaveštajne agencije RSK-a?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne. Moguće da sam neki podatak dobio, ali ne i na način kako se dobije. Jer, konkretnije da kažem, na tim našim referisanjima, obaveštajni oficir bi kazao: "Na tom prostoru se nalaze te i te hrvatske jedinice." A on nikad nije rekao kako on to zna, nismo ga mi pitali, niti je bila moja kompetencija da ga proveravam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da predemo na 4. (avgust). Gospodine Novakoviću, rekli ste u vašoj izjavi iz 2001. godine, na strani 12, i danas ste to ponovili na strani 28, red 8 u transkriptu, nešto o tome da je međunarodna zajednica intervenisala, onda bi hrvatska ofanziva bila zaustavljena. Molim vas, objasnite šta tačno mislite pod „da je međunarodna zajednica intervenisala.“ Da li ste vi očekivali da oni intervenišu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, mi smo očekivali. Prije svega, treba da znate da smo mi bili zaštićeno područje Ujedinjenih nacija, i sam naziv UNPROFOR pretpostavlja takvu zaštitu.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu da dobijem broj 5955 po Pravilu 65 ter na ekranu, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sada ću vam pokazati izveštaj o tome šta se dešavalo za vreme operacije Oluja, koji je sastavio general Mrkšić šefu Glavnog štaba jugoslovenske vojske 26. avgusta 1995. godine. Prvo, možete li da mi kažete zašto gospodin Mrkšić podnosi izveštaj šefu Glavnog štaba jugoslovenske vojske o operaciji Oluja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To mi nije poznato. Tim prije što nisam nikad vidio ovaj izvještaj.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, kao neko ko je služio i u jugoslovenskoj vojsci i u vojsci RSK-a, da li imate neku ideju zašto bi general Mrkšić izveštavao šefa Glavnog štaba jugoslovenske vojske, nakon operacije Oluja, o tome šta se dešavalo za vreme operacije Oluja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Mislim da bi bilo uputno njega pitati ovo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li je to zbog toga što je i on bio istovremeno jugoslovenski oficir i oficir Srpske Krajine?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Mislim da je svedok već rekao da ne poseduje znanje o...

SUDIJA ORIE: Ne, on je rekao... u stvari, hteo sam da ga zamolim da se uzdrži od davanja instrukcija kome da se postave pitanja. Pozvani ste, gospodine Novakoviću, da nam kažete da li

imate neku ideju. Ako imate neku ideju, molim vas recite nam, ako nemate, takođe nam recite. A to da li ili ne treba da postavimo to pitanje nekoj drugoj osobi je neka druga stvar, i o to će strane u predmetu da razmotre.

TUŽILAC HEDARALY: Takođe postoji i pogrešna karakterizacija u pitanju gde se kaže: „istovremeno jugoslovenski oficir i oficir Srpske Krajine.“ Mislom da je odgovor svedoka bio jasan.

SUDIJA ORIE: Da li imate neku ideju zašto je general Mrkšić izvestio načelnika Glavnog štaba jugoslovenske vojske?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Časni Sude, zaista mi to nije poznato.

SUDIJA ORIE: Hvala vam na tom odgovoru.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja mogu dodati da ja nikakve, da ja nikakve izvještaje nikom nisam podnosio, za moj sektor.

SUDIJA ORIE: Molim vas nastavite, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo da pređemo na stranu 28, prvo u engleskoj verziji, molim vas.

SUDIJA ORIE: Ja imam ovaj dokument na 24 strane, ali...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ja imam 29.

TUŽILAC HEDARALY: I ja takođe imam 24, u elektronskom sistemu sudnice.

SUDIJA ORIE: U elektronskom sistemu sudnice, ja imam 24.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pa, strane su na dnu numerisane sa 28 i 29, na to sam mislio.

SUDIJA ORIE: Da. Što, naravno, pokreće drugo pitanje: Gde su strane koje nedostaju?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Ako postavite pitanja svedoku, onda...

TUŽILAC HEDARALY: To je strana 23, časni Sude, u elektronskom sistemu sudnice u verziji na engleskom.

SUDIJA ORIE: Strana 23.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Samo želim da se uverim da je verzija na srpskom takođe ispred svedoka.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ja je nemam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, ako pogledate, na vašem ekranu, drugi pasus.

ADVOKAT MIŠETIĆ: U engleskoj verziji, to je drugi pasus, pod odeljkom 19.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: „Srpska Vojska Krajine je bila i još uvek se smatra delom VJ, Vojske Jugoslavije. Radila je sve što je mogla, ali je ostala usamljena. Smatramo da je Glavni štab jugoslovenske vojske trebalo da smelije i odlučnije podrži razvoj Srpske vojske Krajine.“ Srpska vojska Krajine je, u stvari, smatrana delom jugoslovenske vojske. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To ne mora biti tačno, što Mrkšić, ovde, general piše, on kao da se vojska smatrala. Pitanje da li se Vojska Jugoslavije smatrala, da li je Vojska Jugoslavije to smatrala tako. I treba videti vreme kada je general Mrkšić to pisao, 20 dana nakon egzodusa i nakon tih tragičnih događaja, to je pitanje, šta je on lično pod tim podrazumevao. Ali konkretno, to, ako smo se mi smatrali, to ne znači da se i Vojska Jugoslavije smatrala da je ona, da ona nas obuhvata. Jedno je što smo mi možda željeli, a drugo je kako su oni to tretirali. To je moja pretpostavka, a može se i lako zaključiti.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Krenimo od toga. Vi kažete: „Ako smo mi mislili da smo deo VJ, to ne znači da je i VJ delila to stanovište.“ Dakle, vi ste mislili da ste deo VJ. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pogrešno ste me shvatili. Ja sam rekao ako smo mi možda to željeli, ali ne ako smo smatrali.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... zašto ste želeli da budete deo jugoslovenske vojske?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Bilo je normalno, ako je Hrvatska vojska imala uz sebe Hrvatsko Vijeće obrane i Armiju Bosne i Hercegovine, da imamo i mi, u Srpskoj vojsci Krajine, uz sebe nekoga.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: 3. avgusta, ili tokom jula 1995. godine, koliko je ljudi, na primer, iz civilnog i vojnog rukovodstva takozvane RSK, imalo želju da, na primer, postane deo Hrvatske vojske?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, mislim da ih nije bilo.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako možemo da pređemo na stranu 14 ovog dokumenta, molim vas.

SUDIJA ORIE: Izgleda da strane od 19. do 23. nedostaju u prevodu, makar u numerisanju na dnu strane.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sada mi je rečeno da koristim dokument koji nam je obelodanila kancelarija Tužilaštva, da mu nedostaju četiri strane i da je kao takav unesen u elektronski sistem sudnice po Pravilu 65 ter. Tako da ćemo to očigledno dodati čim nam se ukaže prilika.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Procena i tok borbenih aktivnosti – u stvari, mislim da koristimo odeljak 4.1, trebalo bi, u srpskoj verziji. Tu stoji, i to ste nam spomenuli, da, međunarodno... vi ste čekali međunarodnu intervenciju: "Planom odbrane je bilo predviđeno da jedinice SVK u zapadnom delu Republike Srpske Krajine sprovedu borbene aktivnosti za šest do osam dana. Procenjeno je da bi ovo moglo biti moguće u uslovima uspostavljanja opkoljavanja i izvođenja uporne odbrane." Ako možemo da skrolujemo malo na dole nekoliko redova, stoji: "Procenjeno je da u šest do osam dana, reakcija međunarodne zajednice, ili možda VRS ili VJ intervencije, mogu da se dese."

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da pređemo na stranu 3 ovog dokumenta, na pasus koji počinje sa: "Agresija je bila očekivana ..." Mislim da nismo na pravoj strani u srpskoj verziji. Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Stoji: „Agresija je bila očekivana, i Glavni štab je usmerio glavnu pažnju na rad na pripremi jedinica da brane svoje položaje, regione, i područja odlučno do pet dana, verujući da će to biti dovoljno za međunarodne faktore i, ako bude potrebno, čak i za jugoslovensku vojsku, da reaguje. Određeni uslovi su uspostavljeni za takvu upotrebu jedinica SVK (osigurana je municija, napravljene su male rezerve, utvrđenja i prepreke su podignuti, i sprečeno je iseljavanje stanovništva...)“ Gospodine Novakoviću, jedan od osnovnih elemenata plana takozvane Srpske vojske Krajine u odbrani protiv hrvatske ofanzive bio je da se uvuče i međunarodna zajednica, kako bi zaustavila to. Tačno? To je bio osnovni element vašeg plana?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tu je bilo elemenata, ne znam zašto, da se uvuče kad je međunarodna zajednica već bila uključena u konflikt. I tamo je u Vensovom planu i pisalo da će prisustvo međunarodnih snaga biti sve dotle dok se ne nađe političko rešenje krize. To je decidno stajalo u Vensovom planu, i sasvim je realno da je međunarodna zajednica trebalo biti uključena.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Moje pitanje je prilično konkretno: Vaš plan je bio da se držite šest do osam dana i da čekate ili da pokušate da dobijete intervenciju ili od međunarodne zajednice, Vojske Republike Srpske, ili jugoslovenske vojske. Zar to nije tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, plan je jedno, realizacija je, vidjeli ste da nije baš uvijek ista. Ja nisam čitao konkretne dijelove plana, znam da je bilo u tom planu i takvih elemenata.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine Predsedavajući, molim vas da ovaj dokazni predmet bude označen, i nudim ga na usvajanje u spis.

TUŽILAC HEDARALY: Bez prigovora, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to postaje dokazni predmet Odbrane D923.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D923 je uvršten u spis.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Sada, dok smo kod toga, gospodine Novakoviću, hteo bih da vam pokažem jedan video snimak.

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je 1D61-0247. Ovo je gospodin Martić 2. avgusta.

(video snimak)

(Tehnički problemi)

SUDIJA ORIE: Da li imamo slične probleme sa zvukom kao što smo ih i ranije imali?

(Pretno veće i sekretarijat se savetuju)

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, šta kažete na raniju pauzu, kako bi se ova stvar rešila tokom pauze?

ADVOKAT MIŠETIĆ: To je u redu.

SUDIJA ORIE: Nastavićemo u 12.40 časova. Gospodine Novakoviću, zbog tehničkih problema, Pretresno veće je odlučilo da imamo pauzu malo ranije nego što je planirano. Nastavićemo u 12.40 časova.

(pauza)

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, da li ste proverili, da li je rešen problem?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Rešen je, časni Sude.

SUDIJA ORIE: Da. Pretpostavljam da takođe znamo za sledeći put šta da uradimo kako bismo to sprečili?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Opet, gospodine Novakoviću, ovo je video gospodina Martića od 2. avgusta na *TV Knin*. Ako možemo da pustimo to, molim vas.

(video snimak)

Milan Martić: *''...Ni mene naravno, ni vas, nikoga, i mi nemamo nekog velikog izbora, mi jednostavno smo osuđeni da moramo pobjediti. Zato sve, kada su u pitanju bilo koji interes države, na prvom mjestu svakako mora biti odbrana, iz sve strane, i predsjednika, ja tu imam podršku i parlamenta i vlade, da svi prioriteti upravo budu na strani vojske i odbrane. Hrvatska će, najverovatnije, izvršiti novu agresiju na Republiku Srpsku Krajinu. Pokušali smo da to sporazumno i pregovorima prolongiramo i da do toga ne dođe. Međutim, njihovo opredjeljenje upravo jeste da dobiju podršku za ratnu opciju, kako bi stabilizovali se na unutrašnjem planu, a vi znate koliko ima nestabilnosti kod njih. Ali ukoliko ih mi, što se ja nadam iskreno da će tako biti, sačekamo ih domaćinski i porazimo ih, onda je naše priznanje veoma blizu. Republika Srpska Krajina je tada najveća realnost, realnost da nas se prizna, i u svijetu, pa i ta Hrvatska koja bi bila poražena, moraće da nam pruži ruku i da kaže: Postoji Republika Srpska Krajina. ''*

(kraj video snimka)

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, čuli ste gospodina Martića. Pre pauze ste rekli da su postojali takvi elementi u planu koji su se ticali uključivanja međunarodne zajednice u sprečavanje ofanzive. Ipak, ovde, hteo bih da vas pitam, to je takođe jedna od tema o kojoj se raspravljalo, ako HV krene u ofanzivu i da ste vi u mogućnosti da je zadržite, to je bilo sredstvo za dobijanje međunarodnog priznanja takozvane Republike Srpske Krajine?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa moguće, meni baš nisu svi ti detalji poznati.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, vi ste bili relativno visoko rangirana osoba u rukovodstvu. Da li ste ikada bili deo rasprave gde je jedna od strategija podrazumevala, tako kako je gospodin Martić predstavio - da se domaćinski sačeka napad, da se on zadrži i da se onda na osnovu toga dobije međunarodno priznanje takozvane Republike Srpske Krajine? Da li ste ikada bili učesnik u takvoj raspravi?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja sam bio na dosta razgovora, ali ovaj razgovor sad trenutno ne bih mogao ni locirati. Koji su, koji je auditorij, na kom je to mjestu? Očito da se radi o grupi boraca gdje gospodin Martić pričao, očito, vidim da je pričao proizvoljno. Mislim, sa nekim stubnim temama, tako da to ne znači da je to i neki politički stav.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ne pitam vas da li ste bili prisutni na ovom konkretnom razgovoru. Pitam vas da li ste bili prisutni na nekom razgovoru gde se raspravljalo o toj temi? Drugim rečima, o korišćenju hrvatske ofanzive za opravdanje kasnijeg međunarodnog priznanja?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa ja nisam tako čuo, da se tako precizira.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ... u spis. To je...

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Propustio sam deo zbog preklapanja zvuka. Da li je to video dat na usvajanje u spis?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

SUDIJA ORIE: Tako sam ja razumeo.

TUŽILAC HEDARALY: Bez prigovora.

SUDIJA ORIE: Gospodine sekretare?

sekretar: Časni Sude, to postaje dokazni predmet Odbrane D924.

SUDIJA ORIE: Dokazni predmet Odbrane D924 je uvršten u spis. Da li to uključuje i transkript?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, časni Sude.

SUDIJA ORIE: I na engleskom i u originalu?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da, uključuje.

SUDIJA ORIE: Da, sada sam zaboravio da kažem – ne, rekao sam, usvojeno je u spis. Da, molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, mi... mi govorimo o uključivanju međunarodne zajednice. Dozvolite mi da prvo pogledamo dokazni predmet Odbrane D327, a to je... u stvari, ne treba nam video snimak. Već ste svedočili jutros da ste primili telefonski poziv ili je vaš oficir za vezu primio poziv, pre nego što je napad počeo, kada vam je neko rekao iz UNCRO-a, ili je vašem oficiru za vezu rekao neko iz UNCRO-a da će napad početi u 5.00 časova ujutru. Da li je vaš oficir za vezu bio neko čije je prezime Kalapač?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, gospodin Mladen Kalapač.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: I spomenuli ste, mislim u vašoj izjavi, kažete u vašoj izjavi iz 2001. godine na strani 9 ste opisali izvor, o izvoru gospodina Kalapača kao "odgovornog službenika koji je tražio od gospodina Kalapača da mi prenese ovu informaciju." Da li je ta pouzdana osoba, u stvari, pukovnik Andrew Leslie?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa nisam siguran, ali spomenuo je jedno ime, spomenuo je nekoga za koga sam ja smatrao da je autoritet. Moguće, nisam siguran.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...na ekranu izjavu generala Lesliea preko kompjuterskog programa *Sanction*. General Leslie je dao izjavu kancelariji Tužilaštva, u redu 20, on kaže: „Oko 5.30 časova ujutru primio sam telefonski poziv u mojoj kancelariji od kapetana Karlopača... Njegovo ime se piše 'Vladen.' Žao mi je, ali ne znam kako da spelujem to. Kapetan Karlopač je bio oficir za vezu koji se nalazio i štabu VRSK-a.“ Da li znate, generalno govoreći o gospodinu Leslieu – Gospodin Karlopač je bio u dobrim odnosima sa pukovnikom Leslieom?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Njegovo ime nije Karlopač nego Karapač, Mladen se zvao. Ali nije mi poznato u kakvim su vezama bili, znam da su komunicirali po službenoj dužnosti, možda i deset puta dnevno. Ne samo sa njim, nego i sa drugim oficirima, o UNPROFOR-u kada se govori.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Koliko drugih – da li je to bio jedini – da li je postojao taj jedan kontakt koji je Karlopač primio iz UN sektora Jug ili ih je bilo više pre nego što je operacija počela?

TUŽILAC HEDARALY: Meni je – izvinjavam se, časni Sude, kada čitam ovo, stoji da je general Leslie primio poziv od gospodina Karlopača u 5.30 časova, pa samo želim da budem siguran – jer me zbunjuje, pa ne želim da svedok bude zbunjen pitanjem.

SUDIJA ORIE: Kada gospodin Mišetić čita ovo, radi se o tome da gospodin Karlopač ili Karapač zove gospodina Lesliea.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sada se pozivam na izjavu samog svedoka gde kaže da je neko pozvao gospodina Karlopača iz sektora Jug UN-a.

TUŽILAC HEDARALY: Samo idite korak po korak, tako da svi možemo da pratimo, jer je upravo imao izjavu, a na ekranu još uvek imamo izjavu generala Lesliea.

SUDIJA ORIE: Gospodin Mišetić će dati sve od sebe da izbegne buduće zabune. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, svedočili ste da je gospodin Karlopač primio telefonski poziv iz sektora Jug UN-a. Moje pitanje je glasilo, da li je to jedini telefonski poziv, jedan telefonski poziv pre nego što je operacija počela, ili je bilo više telefonskih poziva koji su obavestili vojsku takozvane Republike Srpske Krajine da će napad početi u 5.00 časova ujutru?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja znam za ovaj poziv za koji sam vam rekao, da je oko 4.15 časova, ja sam 4.10 časova, 4.15 časova, tako sam rekao, na početku. Ali mogu reći da postoje neki podaci, sad ja, nisu možda provereni, da su i neki ljudi iz komande UNPROFOR-a u Zagrebu, negdje oko ponoći, u tom nekom periodu, zvali. Sad, da li je to bilo tačno, to nije... to mi nije poznato. Ali sam rekao da je bilo dosta dobronamernih, nedobronamernih, bilo različitih poziva zadnja dva dana. Al' konkretan taj dan bio je zvaničan ovaj poziv oko 4.15 časova.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Jutros ste svedočili da ste bili oficir zadužen za verska pitanja. Mislim da ste spomenuli vojni orkestar.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Najpre za informisanje, pa za pravna i vjerska pitanja.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Možete li da objasnite gde bi vas sektor Jug UNCRO-a kontaktirao. Zašto ste vi bili ta osoba koju su kontaktirali u 4.15 ujutru?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa moraću ponoviti moje funkcije, moju funkciju. Mislim da sam ja decidno rekao, ja sam pomoćnik komandanta za informisanje, pravna pitanja,

vjerska pitanja i odnose, odnosno saradnju sa međunarodnim organizacijama. Znači u mom, moj sektor je bio zadužen za direktni kontakt sa predstavnicima svih međunarodnih organizacija: UNPROFOR, Crveni krst, Visoki komeserijat i svi drugi koji su se nalazili na teritoriju.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li ste smatrali neobičnim to što vam sektor Jug UN-a daje unapred informacije o vojnoj operaciji koja će početi u 5.00 časova ujutru?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, mislim da ne. Zašto?

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, kao što ste upravo rekli, vi ste bili oficir zadužen za vezu sa međunarodnim organizacijama. Da li ste, to što UN obaveštava jednu stranu u sukobu da će druga strana da započne napad na nju, da li ste to smatrali kršenjem neutralnosti UN-a?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa zašto bi bilo, mislim da, nezgodno je sad, ako razvijamo priču, onda bi se trebali vratiti na 1. maj.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Generalno govoreći, vi ste imali...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Zar nije UNPROFOR dobio informaciju od hrvatske strane da će hrvatska strana pokrenuti napad?

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da, jeste.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa zbog toga nije trebala da kaže, ako je kazala hrvatska strana valjda je neko trebalo preneti to. I UNPROFOR nije trebao biti neutralan, zašto bi on bio neutralan, kad je on štitio... zato se i zove, pa ja bih volio da vi stručno, vi ste bolji stručnjak za engleski, kažete šta, upravo da protumačite UNPROFOR, sam naziv.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... UNCRO u to vreme. Ali ostavimo to sa strane, u redu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, u redu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: UNCRO-u, vi ste razumeli, nije bilo dozvoljeno da zauzima strane u sukobu. Vi ste razumeli taj princip. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, da, razumijem.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Činjenica da ste mogli da unapred dobijete ovu informaciju od UNCRO-a je bila rezultat toga što ste razvili dobre odnose sa nekim od UNCRO oficira iz sektora Jug. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ja mislim da to nije razlog. Biće neki drugi razlog, ako dozvolite, ja ću objasniti. Ipak je UNCRO, ako hoćete, ja to pratim, pošto sam se bavio s tim - imao znači, UNPROFOR ipak određenu grižu savesti kako se situacija razvijala u Zapadnoj Slavoniji, i dao je bar nekakav podatak da skinje grižu savesti sa svog... sa sebe. A to nije puno značilo, ni ta informacija. Jer su već mnogi drugi, pa na koncu i hrvatski izvori su već

dali do znanja i ti presretnuti razgovori, već se moglo, obaveštajna služba je već došla do nekih podataka otprilike, kad će biti taj napad. Tako da to nije bilo iznenađenje.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dodatak tome, ranije ste rekli da je deo plana, uključivanje međunarodne... međunarodne zajednice. Hteo bih da vam sada pokažem dokazni predmet Odbrane D389, molio bih, koji govori o obaveštajnim podacima, opet.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, samo da vas obavestim, napravljena je ispravka, i to smo preneli našim kolegama u kancelariji Tužilaštva, u engleskom prevodu ovog dokumenta. Tražimo dozvolu da usvojimo ispravljenu verziju koja još uvek nije u elektronskom sistemu sudnice. Ali ću da ga provedem kroz to (svedoka), i mogu da...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da vam pokažem, gospodine Novakoviću. Ovo je obaveštajni izveštaj pukovnika Mihajla Kneževića, od 4. avgusta, gde govori o artiljerijskom napadu HV-a. Ako pogledate četvrti pasus, kada govori o tome šta je pogodeno i o broju projektila, stoji: "Do trenutka kada je ova informacija napisana," a to je negde posle 10.00 časova ujutru 4. avgusta, i to znate jer u pasusu ispod, tu se govori „u 10.00 časova,“ nešto se desilo.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Dobro.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Stoji: "Do trenutka kada je ova informacija napisana, između 200 i 300 projektila različitog kalibra je palo na grad. Prvi napad je izveden na zgradu Glavnog štaba SVK-a, koja je pretrpela veliku materijalnu štetu, sa skoro potpuno uništenim voznim parkom. Kasnije, napad je prebačen na vojnu kasarnu *1300 Kaplara*." A to su severne kasarne, tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne znam kako se zvala, ali mislim da, verovatno tako, ovaj.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: „Železnička raskrsnica,“ i ovde je greška u prevodu. U originalu stoji "I stambene zgrade u podnožju kninske tvrđave," ne stambene zgrade „i“ podnožje kninske tvrđave. Upravo ste nam rekli da ste vi primali obaveštajne podatke. Da li ste primili ovaj obaveštajni izveštaj kao – kao deo vašeg posla da budete u vezi sa sektorom Jug UNCRO-a, da li ste primili ovaj obaveštajni izveštaj od pukovnika Kneževića?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ovu informaciju da sada nisam vidio. Pazite, mi smo samog 4. avgusta, a ja sam bio u izdvojenoj zgradi, i ja sam 4. avgusta komunicirao isključivo sa komandantom i sa onim ljudima koji su dolazili kod mene. Nisam bio kod drugih saradnika u komandi. Odnosno, kod drugih komandantovih pomoćnika. Znači, sad je svaki od pomoćnika, on ima nekakav svoj, ovaj kolega, odnosno gospodin Knežević, on je bio ozadužen za obaveštajne podatke. Ja vidim da je on imao tu svoju možda i proizvoljnu ocjenu ovdje. Najprije, nije se moglo gađati sa Livanjskog polja, to sad ništa nije bitno tu. Al' očito da, imao je on svoje

saradnike koji su dali neke podatke. Meni su bili najbitniji podaci koje mi je dao komandant lično, koje je on dobijao preko druge linije komandovanja, koristio verovatno i ove podatke. I moji saradnici koji su dolazili, koji su bili po gradu, i ja sam čak imao ljude koji su, da tako kažem, samoinicijativno napravili snimak jedan, to su moji saradnici bili u gradu. Ne znam da sam imao ovaj podatak, ali ovo ništa nije nepoznato. Ja sam već preko komandanta imao ovu informaciju.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dakle, vi ste znali za ovu informaciju preko generala Mrkšića. Da li je to tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: On nije baš doslovno rekao, dao je verovatno iz ove informacije podatke, al nije on rekao – 'sad je dao Knežević informaciju', nego je on, kad sam ja dolazio kod njega često, onda je on rekao, otprilike, da znam o čemu se radi.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Imajući u vidu šta se dešavalo u gradu Kninu, dajte mi imena ljudi koji su vam davali informacije o tome šta se dešava u gradu Kninu. Spomenuli ste vaše kolege i pomoćnike, ali dajte mi imena. Ko?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa rekao sam, najprije mi je dao komandant. Od ljudi koji su, jedan se gospodin zvao Vlaonja Tihomir. To je moj zamenik.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Još neko?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa još, tamo je bilo, iz toga, van toga, jedan gospodin Trgovčević, to je moj saradnik koji je bio zadužen za saradnju sa, on je bio baš načelnik odseka za saradnju sa međunarodnim organizacijama. On je nekad bio vojni ataše, i on je stručnjak iz te oblasti, gospodin Trgovčević Milan. Ovi ostali nisu baš bili tu, ali dolazili su ljudi iz... dosta novinara, i ljudi iz drugog dijela, iz ostalih struktura. Bio je gospodin Babić, rekao sam, iz ministarstva odbrane.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da vam postavim drugo pitanje. Do 8.00 časova ujutru, do 8.00 časova ujutru, ko su bili vaši izvori o tome šta se dešavalo u Kninu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, to što sam lično čuo, što sam lično zapazio i izvori od komandanta, i našeg operativnog centra. I mojih saradnika, ovih nekoliko. I dolazili su, kako da objasnim? Pošto sam ja tamo bio otvorena struktura, znači kod mene se moglo ulaziti, u taj moj dio, slobodno, i tu su dolazile svakih par minuta, dolazio neko od novinara. I ljudi koji su došli iz grada su sve to primećivali. Što se tiče samog Knina, ove službene informacije iz jedinica sam isključivo od komandanta dobijao.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Kakve ste informacije mogli da dobijate od jedinica u Kninu? Da li su postojale jedinice u Kninu koje su nabavljale informacije za generala Mrkšića?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa ne, u Kninu nije bilo sve, najbliža komanda je možda bila 10 kilometara od Knina. Jer u Kninu nije bilo ni jedne jedinice.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dakle, nije bilo jedinica u Kninu. Dakle, po vama, general Mrkšić verovatno nije primao podatke o tome šta se dešava u Kninu od jedinica koje nisu bile u Kninu, očigledno. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nikad nisu jedinice dale te podatke, nije bilo razloga da budu jedinice u Kninu.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, ovaj izveštaj obaveštajnog odeljenja, vidite, ne spominje, na primer, da je bolnica bila granatirana. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Osim nekih stambenih zgrada u podnožju kninske tvrđave, ne spominje se granatiranje drugih stambenih područja u drugim delovima grada. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa ne govori ovaj čovjek, ali govorili su drugi ljudi.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Što se tiče obaveštajne procene vaše vojske, ne postoji nigde u obaveštajnom izveštaju da su granatirana stambena područja, osim onih koji se odnose na stambene zgrade u podnožju kninske tvrđave. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa, zavisi koliko vremena je to pisao, ja ne vidim ovde tačno kada je on napisao ovu informaciju.

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: To je prvih pola, koliko je, možda...

TUŽILAC HEDARALY: Samo me zanima u pitanju „vaše vojske,“ ako je to iz ovog izveštaja vojske, onda je pitanje u redu. Ali sada proširuje pitanje koje se zasniva samo na ovom dokumentu. Mi ne znamo da li su postojali neki drugi izveštaji ili ne.

SUDIJA ORIE: Pa, ja mislim, u stvari, da je stvar jasna. To je ono što je svedok rekao. On je, manje više, rekao: 'Da, ne nalazimo to u ovom izveštaju.' Čak i da je rekao drugačije, Pretresno veće je u mogućnosti da pročita izveštaj.

ADVOKAT MIŠETIĆ: ... ustanoviću to sa njim, jer...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, dopustite mi da vam skrenem pažnju na dokazni predmet Odbrane D331.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Oprostite, mogu ja prokomentarisati ovaj dokument, ako vi želite.

SUDIJA ORIE: Pa, ne tražim vam da to uradite. Ako na kraju budete želeli da dodate nešto, molim vas uradite to; ali saslušajte sledeće pitanje.

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Ne, ne. Hvala vam.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, dokazni predmet Odbrane D331, original je na francuskom; međutim, ako možemo da dobijemo englesku i BHS verziju na ekranima, molim vas.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je arhiva UN-a, gospodine Novakoviću, i ovo je beleška razgovora koji ste imali preko telefona sa generalom Janvierom ujutru 4. avgusta, gde ste prenosili poruku generala Mrkšića. Ako pogledate, kažete, u pasusu 5, rekli ste generalu Janvieru: „Gađali su neposrednu blizinu komande sektora Jug UNPROFOR-a koristeći direktnu vatru. Takođe su gađali bolnicu i druge slične zgrade, pucajući nasumice i bez nekog reda. Oficiri UNPROFOR-a koji se tamo nalaze mogu da potvrde ove tvrdnje.“ Šta je bio temelj, tog jutra 4. avgusta, s obzirom na obaveštajne procene koje vidimo na ekranu, koje su bile vaše osnove da kažete generalu Janvieru da je HV gađala bolnicu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa obaveštajna informacija sigurno nije bila osnovni podatak. Ovo se moglo pokazati, bolnicu, zato što je toliko gran... Ja sam na početku kazao da je granatiranje bilo neselektivno i mi smo imali utisak da se zaista sve tako dešava. Mislili smo da su takav utisak imali pripadnici UNPROFOR-a. Jer je više stotina granata palo u vrlo kratko vreme. A ovo je bila informacija nakon možda 10, 15 minuta, poslije 5.00 sati. I mi smo stekli takav utisak, i Mrkšić mi je preneo o čemu se, da... jer sam ja bio s njim tad u to vreme verovatno, i preneli smo generalu Janvieru taj podatak. A uputili smo ga na njihov, kako se zove... komandu, jer smo smatrali da će on to proveriti preko generala Foranda. Znači, ako sam ja eventualno pogrešio, mogao je da proveriti kod svog komandanta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Prvo, hajde da idemo korak po korak. Koji je to konkretan deo informacije, na osnovu kojeg ste tvrdili da je bolnica bila gađana? Ko je osoba koja vam je to posvedočila?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Najprije, ove naše jedinice koje su bile najbliže Kninu, ja sam rekao, tih desetak kilometara, i oni su svi pratili preko radara, preko ostalih svojih stanica. I ljudi koji su neposredno bili tu, pa svi ovi oficiri koji su stanovali tamo blizu komande, odnosno u Domu penzionera, mogli su vidjeti. I posebno ljudi koji su bili na tvrđavi, koji su stanovali. Knin je mali grad, to je svega tri sa dva kilometara, tri sa dva i po. I sve se vidjelo sa padina, sa dijela tvrđave.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi ste, u stvari, davali pogrešne informacije generalu Janvieru, kao deo plana da privučete međunarodnu zajednicu. Tačno?

SUDIJA ORIE: Gospodine Hedaraly?

TUŽILAC HEDARALY: Možemo li opet da zamolimo gospodina Mišetića da pravi pauzu, jer čujem preklapanje zvukova između prevoda, i teško je za praćenje.

SUDIJA ORIE: Da. Možete li, molim vas?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Pratim transkript, časni Sude, pa pokušavam da pazim na svoju brzinu tako što pratim sudskog stenografa.

SUDIJA ORIE: Možete li ipak da ponovite pitanje?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, staviću pred vas da ste, u stvari, davali pogrešne informacije generalu Janvieru kako biste uključili međunarodnu zajednicu, da spreči HV ofanzivu i to je, kao što ste ranije svedočili, bio deo plana odbrane. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To nije tačno. Mislim, to je tvrdnja koja je netačna, a ja ću je potkrepiti sledećim. Ako general Janvier nije ni morao nama 100 posto vjerovati on je imao na licu mjesta svoje organe koji su to mogli potvrditi. Prema tome, tamo je komanda UNPROFOR-a, sektor Jug, oni su bili na istom, iako je to, južna kasarna, na jednoj uzvišici, i oni su sve dobro mogli vidjeti, i mislim da oni imaju najbolje podatke, ako hoće da ih ustupe. Oni su mogli prebrojat sve granate jer su imali sredstva i instrumente da to ostvare. Prema tome, mi nismo mogli dati nikakvu dezinformaciju Janvieru, generalu, jer je on imao svoga podređenog generala, koji mu je mogao tu informaciju proveriti, i nije bilo nikakvog problema da on to ostvari.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To su bili naši utisci takvi, i mi smo tako vidjeli situaciju, ali zato je bio tamo drugi čovjek koji je mogao da vidi, kao neki supervizor, ako hoćemo.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Tačno. To je tačno područje na koje sam sledeće hteo da predem, gospodine Novakoviću, jer general Forand, u stvari, makar na osnovu dokaza u predmetu do sada, nije ništa izvestio komandu UNCRO-a ili UNPROFOR-a o granatiranju civilnih područja pre sastanka sa vama u 10.00h ujutru. Da li znate za to?

TUŽILAC HEDARALY: Ja...

SUDIJA ORIE: Pitanje se odnosi na to da li svedok zna za to, gospodine Hedaraly.

TUŽILAC HEDARALY: Pa, mene više brine pogrešna interpretacija. Mogu da proverim, ali zar nije da je pismo poslato ujutru 5. avgusta o...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne. Časni Sude, prošli smo kroz ovo sa generalom Forandom. Prvo UN...

TUŽILAC RUSSO: Ja...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Sačekaću gospodina Russoa. Dopustite mi da nastavim. Mislim da gospodin Russo treba da me čuje. Pre 13.00 časova popodne, 4. avgusta, nije bilo izveštaja o situaciji koji spominje granatiranje civilnih oblasti, a pitanje oko pisma generalu Gotovini - da li je napisano, s tim smo se u detalje bavili kada smo ispitivali generala Foranda koji je rekao da je sigurno bilo nakon 10.00 časova ujutru.

SUDIJA ORIE: Pitanje je bilo da li je svedok upoznat sa tim. Hajde da čujemo njegov odgovor. Možda da ponovite pitanje, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, pre vašeg sastanka u 10.00 časova ujutru sa generalom Forandom, štab sektora Jug UN-a nije izvestio u svom lancu komande da se desilo bilo kakvo bombardovanje civilnih područja u Kninu. Da li ste znali za to u vreme kada ste imali sastanak u 10.00 časova ujutru?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Mislim da nije bilo tako. General Forand kada je došao, on je bio rezigniran i on je rekao da to nije fer, i on je sigurno znao da se granatiraju civilni ciljevi. A sledeće što hoću da vas uputim. Pošto se ja bavim istraživačkim radom, ja sam imao prilike da pročitam jedan materijal koji je gospodin Forand držao - predavanje kanadskim oficirima 1995. godine, u 10. mjesecu. I general Forand to decidno opisuje šta je sve gađano. Držao je predavanje, znači, jednoj većoj grupi kanadskih oficira, nakon povratka u Kanadu, u septembru i oktobru 1996. godine... 1995. godine, pardon. I tačno se spominju tamo - granatiranje civilnih ciljeva. I na koncu, nije mogao da ne vidi, kada su njegovi predstavnici vidjeli.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dozvolite mi da vas pitam: Kako ste došli u posed te procene generala Foranda?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne znam kako sam, dobio sam, imao sam prilike da je pročitam.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gde?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa kod mene. Imao sam prilike da je pročitam u Kninu, kako sam je dobio ne znam. Imao sam englesku i srpsku verziju.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... materijale generala Foranda, ali nemate ideju odakle ste dobili te materijale?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne znam odakle.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, u vašoj izjavi iz 2001. godine, rekli ste, na strani 9, da je general Forand preduzeo sve što je bilo u njegovoj moći kako bi zaustavio gađanje civilnih oblasti. Onda ste danas, na strani 32, od 8. do 10. reda, rekli da je general Forand obećao da će da interveniše preko UNPROFOR-a ili komande u Zagrebu.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tačno je da je obećao da će intervenisati. A možda sam ja stekao utisak da je učinio, ali tako je obećao.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... nakon što je obećao da će da interveniše, da li znate koje korake je preduzeo general Forand, da „interveniše kod komande UNPROFOR-a u Zagrebu“?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, to mi nije poznato.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, izgleda da imate neke materijale od generala Foranda. Da li znate za pismo koje je general Forand navodno poslao generalu Gotovini 4. avgusta?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, to nisam imao prilike da čujem i da vidim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pa, kada kažete da je general Forand obećao da će da interveniše na ovom sastanku u 10.00 časova ujutru, da li vam je rekao da je već intervenisao pre 10.00 časova ujutru?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, nije on iznosio ovakve podatke. On se držao principijalno, i nije nikakve podatke davao.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... izjave na strani 9, kažete: „Posle tog sastanka, uputio sam se u kninsku bolnicu u oklopnom transporteru UN-a.“ Zašto ste išli u oklopnom transporteru UN-a u kninsku bolnicu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa nije se drukčije moglo ići, i ne sad, taj baš detalj ne znam da li sam ja tražio da idem ili je neko iz UNPROFOR-a kada je bio sastanak kod generala Foranda, pred, kada je general Forand dolazio, to mi nije poznato. Zaista smo išli s tim transporterom, u tom transporteru je bio gen .. pukovnik Ratsouk i bilo je dvojica možda oficira, nisam siguran da li su bili fran... uglavnom, dvojica oficira i dvojica vojnika.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Zašto ste išli? Zašto ste išli sa ovim osobljem UN-a?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa hteli smo da vidimo kakvo je stanje, i šta UNPROFOR eventualno može uraditi oko zaštite, odnosno, koliko će pomoći ranjenicima. Jer nema struje, nije bilo vode, ne znam, puno problema je bilo. A već su bile neke informacije da je pogođena bolnica, pogođena je kasnije, ja ne znam da je bila prije.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ... ko još?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa bila su dvojica oficira, i dvojica vojnika. Ja baš ne znam da li su, ne znam je li bio iz kontingenta francuskog ili kanadskog, ali nije bitno, bio je zaista transporter UNPROFOR-a.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li ste, takođe na tom sastanku sa generalom Forandom, dobili njegovu saglasnost da koristite oklopnom transporteru UN-a kako biste snimili štetu koja je učinjena gradu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Pa mislim da ne bi mogao, da niko... da odredi, odobri transporter - da nije general odobrio. A taj detalj nije bio u mojoj nadležnosti, bio je neko... tražio je, treba otići do bolnice, i predložili da ja idem, i to su ovi moji saradnici regulisali. A verovatno su regulisali preko generala, nije moglo preko nekog drugoga.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Vi znate šta je *Zastava film*. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Da, izuzetno dobro.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: To je vojna/JNA filmska produkcijska kuća. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je producentska kuća koja je pravila nastavne i kratkometražne igrane filmove. I ja sam, da, ako mogu objasniti kasnije.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ona je u vlasništvu vojske. Tačno? Bila je 1995. godine, da tako kažem.

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Uvek je bila polu-vojna, polu-civilna komponenta.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da li je 4. avgusta *Zastava film* dobio na upotrebu UN oklopni transporter da snima u gradu?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, oni su snimali bez transportera.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, skrećem vam pažnju na nalog za evakuaciju. Hteo bih da vam pustim dokazni predmet Odbrane D326, molim.

(*video snimak*)

Drago Kovačević: "Uveliko prolazile izbegličke kolone, kada su se oko 5.00 časova, 4. avgusta 1995. godine kod Martića okupile civilne i vojne vlasti. I Martić koji je bio u uniformi, i ispred njega bila jedna velika, ogromna pepeljara, nekoliko kutija cigareta, praznih. I ovaj, dobar dan, dobar dan. Kao, šta me zvao. Zvao me je da mi kaže: "Odlučio sam da evakuišem grad." I trebalo bi da preduzmemo mere da izmestimo civilno stanovništvo, a to moram naglasiti, civilno

stanovništvo, iz sjeverne Dalmacije, znači iz opštine Benkovac, Obrovac, Knin, Drniš i iz opštine Gračac u Lici. Nije to za mene bio šok. Ono, video sam da to jeste jedna, neka razumna mera. U tom momentu su mu donijeli naredbu, znači, doneo je baš Kosta Novaković tu naredbu. I tad smo napisali u toj odluci, da je to sklanjanje civilnog stanovništva, znači, pravcem Knin-Otrić ili Srb ili Lapac, u tom dijelu gdje treba ljudi da se razmeste. Tad je Mrkšić reagovao i rekao: 'Ma, ma kakav Srb, treba ići dalje', kaže, 'prema, dalje prema Petrovcu i Banja Luci'. I onda je iskazao jednu vrstu rezervi, ako se pokrenu civili, da vojne linije dolaze u problem. Kaže, 'Pokrenu se civili, za njima idu vojska, ići će evakuisati, ovo, mi ćemo imati silnih problema'. Međutim, negde uveče, kada je došao, on je i gore na spratu, Mrkšić, on mi je rekao, na stepenicama, kao da je naređeno da se narod evakuiše. Ja sam njemu rekao: 'Generale, propade vojska, kakav narod da se evakuiše, još naređenje da pošalje'. Kaže: 'To nije do nas, to je Vrhovni savet odbrane odlučio.' I onda je neko zatražio od Martića, ili on, tražio neku vezu sa Slobom, da razgovara sa Slobom. I razgovarao je, ne sa Slobom, nego sa Branom Crnčevićem. Znači, dobio je Branu Crnčevića, koji ga je uveravao, verovatno nije mogao dobiti Slobu, pa mu je on, i onda je on rekao: 'Ne ne, ja tad neću ništa preduzeti...', i tako dalje, je l', da neće Sloba sad tu se mešati, u ovaj... I tada prvi put sam čuo, tada je Martić psovao Slobu, i tako dalje, i tako dalje.

(kraj video snimka)

SUDIJA ORIE: Da. Čekao sam da se prevede i poslednji red, koji sam i ja video, ali izgleda da nije bio bitan. Molim vas, nastavite.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Hvala vam, gospodine Predsedavajući.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Gospodine Novakoviću, videli ste da Drago Kovačević kaže u ovom razgovoru kako, u stvari, iako je pisalo u naredbi da se ide u Srb, da je, u stvari, na sastanku rečeno da se ide dalje, ka Petrovcu i Banja Luci. To je ono što se, zapravo, dogodilo na sastanku, zar ne, gospodine Novakoviću?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ja nisam to čuo, i mislim da ne može se uzeti to zdravo za gotovo. Drago Kovačević je pisao jednu knjigu gde on tvrdi da su drugi ljudi prisutni, a ja znam da nisu bili prisutni u kancelariji, jer sam ja bio pre njega tamo. Ja njega dobro poznajem, ali ne znači da je to tačno što je on rekao. Nije, garantujem, bilo priče dalje od ovoga kako smo se dogovorili. Još je Mrkšić naglasio, pošto će Glavni štab biti premješten u Srb, onda ćemo mi na licu mjesta vidjeti dalje šta ćemo sa stanovništvom. A postoji drugi sastanak, koji je bio u 20.30 časova, gde su jedinicama naređeni zadaci, gde nije bilo nikakvog razgovora o evakuaciji i pomeranju jedinica.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da se nadovežemo na to, gospodine Novakoviću. Ali prvo, ako možemo da se vratimo na dokazni predmet Odbrane D923, molim, na stranu 13 u BHS verziji i na stranu 21 u engleskoj verziji, molim. Ovo je opet izveštaj generala Mrkšića od 26. avgusta.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da pokažemo sredinu strane u engleskoj verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: General Mrkšić piše: "Evakuacija ne može da bude sprečena ili zaustavljena bilo kojom naredbom ili komandnim merama. Nakon pada Zapadne Slavonije, bilo je mnogo optužbi na račun vlasti, predsednika republike, jer evakuacija nije bila ranije naređena." Gospodine Novakoviću, 4. avgusta popodne, zar nije istina da na sastanku kome ste prisustvovali, jedna od briga je bila i ta da niste želeli da budete optuženi, kao što je rukovodstvo bilo optuženo u Zapadnoj Slavoniji, što niste dovoljno brzo naredili evakuaciju?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne, mislim to, o tom se uopšte nije razgovaralo. Nego je evakuacija usledila, ja sam vam rekao zbog čega, a posebno iz razloga jer je već, a videli ste iz filma, već jedan dio civilnog stanovništva se pokrenuo, i treba uneti neki red u tu evakuaciju, ja sam na početku rekao, možda niste pratili, da je u 8.00 sati ujutru, stanovništvo opštine Obrovac se pokrenulo iz grada prema unutrašnjosti. I da...

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: ...vas sad ne opterećujem s drugim podacima, u 12.00 časova se čitava opština Plaški evakuisala.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: ...

SUDIJA ORIE: Gospodine Mišetiću, možete li molim vas da izbegavate preklapanje govora.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ja sam između... pa, kako da se izrazim. Hoću da budem siguran da ostajemo fokusirani na pitanje i odgovor dok takođe imam dilemu oko prevoda, ali intervenišem samo sa ciljem kako bismo išli dalje. Ako možemo da pređemo na dokazni predmet Odbrane D337, gospodine sekretare.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Pre svega, ovo je, kao što možete da vidite, gospodine Novakoviću, izveštaj gospodina Akashija gospodinu Annanu od 4. avgusta uveče.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Molim pasus broj 4.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovaj izveštaj je – imate – "Postojao je zahtev rukovodstva Knina za evakuaciju oko 32.000 civila iz Benkovca, Obrovca, Gračaca i Knina u Petrovac i Banja Luku u Bosni i Hercegovini." Dozvolite mi – sa namerom da ubrzam ovo, neću vam opet pokazati, gospodin Hedaraly vam je pokazao izveštaj gospodina Ratsouka od istog dana, gde

napominje da ste mu vi rekli da su krajnje destinacije Petrovac i Banja Luka. Jutros ste spomenuli da je Drago Vujatović bio prisutan sa vama na ovom sastanku sa generalom Forandom. I sećate se da je Drago Vujatović bio šef civilne zaštite za opštinu Knin. Tačno?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Gospodine sekretare, ako mogu da dobijem na ekranu dokument 1D61-0051, molim.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Ovo je izjava gospodina Vujatovića kancelariji Tužilaštva, gospodine Novakoviću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ako možemo da pređemo na stranu 6 u engleskoj verziji, pasus 28. To je strana 8 u BHS verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: U pasusu 28, ovo je šta je gospodin Vujatović rekao kancelariji Tužilaštva: "Oko 5.00 časova popodne, Kosta Novaković me je telefonom pozvao na sastanak u Domu vojske u Kninu." Onda je spomenuo neke druge pojedince koje ste vi pozvali. I kaže da su komandant sektora – snaga UN sektora Jug i njegova dva saradnika takođe bili tamo. Ka sredini pasusa, stoji: "Onda je Novaković pročitao naredbu o evakuaciji za koju je rekao da ju je potpisao Milan Martić. Sećam se da mi je onda Novaković diktirao, i ovde se pozivam na moje beleške iz tog vremena, plan evakuacije stanovništva. Pađene je trebalo da bude tačka okupljanja, prvo mesto gde svi treba da idu, i onda tamo da sačekaju uputstva. Sledeća tačka je bio Srb, i odatle je stanovništvo trebalo da nastavi ka Martin Brodu. Grad Drvar u Bosni je trebalo izbeći po svaku cenu, jer je bio granatiran. Odatle..."

ADVOKAT MIŠETIĆ: Na stranu 9, molim vas, u BHS verziji.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: "Odatle, stanovništvo je trebalo da ide u Doljane, Petrovac i konačno u Banja Luku, koja je bila krajnja destinacija." Gospodine Novakoviću, ovo je zvaničnik takozvane RSK, koji je rekao kancelariji Tužilaštva da ste vi bili taj koji mu je diktirao rutu evakuacije, i da ste vi taj koji je rekao da su krajnje destinacije Doljani, Petrovac i Banja Luka. Zar nije istina da ste tog jutra rekli UN-u i vašim saradnicima na sastanku da će se izvesti evakuacija, da se ide za Pađene, Srb, Martin Brod, Doljane, Petrovac i Banja Luku?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, to je apsolutno netačno. Ja nikad nisam spominjao Pađene, jer to nije moja kompetencija. Ja sam samo pročitao, vidjeli ste odluku, isključivo sam pročitao odluku. I moja kompetencija tu je završena. Ja sam pročitao odluku, i saopštio im, oni su ljudi koji su bili, najprije, mene nije interesovao lično Drago Kovačević, jer on je bio predstavnik za jednu opštinu. Meni je bio važan gospodin Babić i njegovi saradnici, koji su dalje bili kompetentni da preuzmu tu odgovornost. A ja nisam bio nadležan da prenosim to, i nije moja kompetencija bila da prenosim to nižim organizacijskim celinama. Znači, ja sam

isključivo pročitao odluku pred svim predstavnicima. Na koncu, tu je bilo još, rekao sam, 15, 20 ljudi. Samo sam pročitao što je bilo u odluci. Ništa nisam komentarisao. I rekao sam ko je potpisao. Ja sam pročitao odluku, i ne samo pročitao, nego je to bio jedan primerak, ja sam ga pokazao, njih, svi su dolazili da vide kako izgleda odluka. Ja sam stajao, oni su sjedeli. I nije bilo govora o nikakvim drugim relacijama. To kako su pojedinci proveli, to je drugo pitanje.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Hajde da vas sad pitam za činjenicu – šta se zapravo desilo posle ovoga. Ispostavilo se da su ljudi u stvari – civilno stanovništvo je otišlo u Srb, odatle za Martin Brod, i odatle za Petrovac, i onda za Banja Luku, tačno? To se zapravo dogodilo?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: To je to, to je tačno.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Dozvolite mi da budem siguran da vam je data svaka šansa, gospodine Novakoviću. Pored toga što je u stvari ispalo da su ljudi zapravo putovali po ovoj ruti, vaša je pozicija da UN, koje su prisustvovala sastanku, greše kada kažu da ste vi rekli da su krajnja destinacija Petrovac i Banja Luka, i vaš saradnik koji je takođe sa vama bio na sastanku takođe je pogrešno razumeo kada kaže da ste vi rekli da se ide za Petrovac i Banja Luku. Da li je to vaš stav?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Tvrdim, i to je apsolutno netačno. Zato što je još bilo prisutno 10 do 15 ljudi, koji to mogu potvrditi.

ADVOKAT MIŠETIĆ - PITANJE: Da vas pitam: gospodine Novakoviću, da li – da li se ovde radi o tome da vi ne želite da priznate vašu ulogu u evakuaciji stanovništva u Petrovac i Banja Luku iz straha da biste bili odgovorni pred vašim saradnicima Srbima što ste naredili evakuaciju iz Hrvatske?

SVEDOK NOVAKOVIĆ - ODGOVOR: Ne, ne, to je izlišno pitanje, ja vam mogu reći, jer se može proveriti najmanje na 30 mesta.

SUDIJA ORIE: Znači, odgovor je ne. Vaša poenta je jasna, gospodine Mišetiću.

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, s obzirom da Pretresno veće donosi odluke o pitanjima kao što je ovo, mi nećemo dati ovu izjavu na usvajanje u spis.

SUDIJA ORIE: Da.

ADVOKAT MIŠETIĆ: *(preklapanje govornika)...*

SUDIJA ORIE: Gledam na sat. Ne znam koja će biti vaša sledeća tema, da li može da se završi za nekoliko minuta. Ako da, molim vas nastavite; ako ne...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Ne želim da se zameram Pretresnom veću tako da neću da rizikujem, i...-

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)... da, pored toga, ja ću da imam probleme sa drugim Pretresnim većem. Gospodine Novakoviću, hteli bismo da vas vidimo opet sutra ujutru. Gospođo poslužiteljko, možete li da ispratite gospodina Novakovića iz sudnice. I hteo bih da vam dam uputstva pre nego što napustite sudnicu da ne bi trebalo da pričate ni sa kim o vašem svedočenju, bilo o svedočenju koje ste već dali ili o svedočenju koje ćete tek dati. Da li je to jasno, gospodine Novakoviću?

SVEDOK NOVAKOVIĆ: Jasno mi je, časni Sude.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA ORIE: Ovo nam ostavlja jedan minut da ispitamo sa stranama, da li je dovoljno naznačeno vreme, u pogledu kako se odvija unakrsno ispitivanje i da li je i dalje tačno, ili je došlo do nekih promena?

ADVOKAT MIŠETIĆ: Časni Sude, ja ću... ja iščekujem i reći ću vam o čemu se radi. Bilo je nekoliko ljudi na listi svedoka Tužilaštva, uključujući... pa, neću da spominjem imena, ali...

SUDIJA ORIE: Da. To ste objasnili.

ADVOKAT MIŠETIĆ: (*preklapanje govornika*)... direktno uključeni, na primer, celokupna struktura civilne zaštite, kako su izvršavane naredbe. Ovo je moja jedina prilika da... (*preklapanje govornika*)...

SUDIJA ORIE: (*preklapanje govornika*)..... samo pitam...

ADVOKAT MIŠETIĆ: (*preklapanje govornika*)...

SUDIJA ORIE: ... da li vaša prvobitna procena vremena ostaje ista, ili je došlo...

ADVOKAT MIŠETIĆ: Mislim da će biti kraća. Neću uzeti 10 časova, ali ću sigurno uzeti ceo dan sutra, i pokušaću da...

SUDIJA ORIE: Da, u redu. To je jasno. To je samo za našu... za sve dobro da znamo da ako ima nekih prilagođavanja u procenama da smo svesni toga. Završavamo, i nastavljamo sutra, u petak, 14. novembra u 9.00 časova ujutru, u istoj sudnici broj 1.

Sednica je završena u 13.45 h.

Nastavlja se u petak, 14. novembra 2008, u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje